

Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi

Sherobod Quyosh FV

2022 yil 21 dekabr

Muhim ma'lumot

Tayyorlagan shaxs

Jeyms Askvit
Bosh maslahatchi

Tomonidan tekshirilgan

Greg Makalister
Direktor yordamchisi

Tomonidan tasdiqlangan

Iain Bell
Mintaqaviy direktor

Qayta ko'rib chiqish

Qayta ko'rib chiqish	Qayta ko'rib chiqish sanasi	Tafsilotlar	Vakolatli	Ism	Lavozim
Qoralama	2022 yil 13 oktyabr	Qoralama	Y	IB	RD
V2	2022 yil 25 noyabr	V2	Y	IB	RD
V3	2022 yil 07 dekabr	V3	Y	IB	RD
V4	2022 yil 19 dekabr	V4 Qarz beruvchilar izohlari	Y	IB	RD

Masdar uchun Tayyorlandi

Tayyorlagan shaxs:

Greg Makalister
Direktor
yordamchisi

AECOM Limited 7-
qavat, Aurora
Bothwell
ko'chasi, 120
Glasgow G2 7JS
Birlashgan Qirollik

T: +44 141 248 0300
aecom.com

© 2022 AECOM Limited. Barcha huquqlar himoyalangan.

Ushbu hujjat AECOM Limited ("AECOM") tomonidan umumiy qabul qilingan maslahat tamoyillariga, to'lovlar byudjetiga va AECOM va Mijoz o'rtasida kelishilgan texnik topshiriqlarga muvofiq mijozimiz ("Mijoz")ning yagona foydalanishi uchun tayyorlangan. Uchinchi shaxslar tomonidan taqdim etilgan va bu erda eslatib o'tilgan har qanday ma'lumot, agar hujjatda boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, AECOM tomonidan tekshirilmagan yoki tasdiqlanmagan. Hech bir uchinchi shaxs AECOMning oldindan va ochiq yozma roziligisiz ushbu hujjatga tayanishi mumkinemas.

Qisqartmalar

Qisqartma	Ta'rif
AOI	Ta'sir doirasi
CLO	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
EEA	Ekologik ta'sirni baholash
EHS	Atrof-muhit, salomatlik va xavfsizlik
EIA	Atrof-muhitga ta'sirni baholash
ESDD	Atrof-muhitni ijtimoiy himoya qilish
ESIA	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
GIIP	Yaxshi xalqaro sanoat amaliyoti
GW	Gigavatt
ha	gektar
HV	Yuqori kuchlanish
IFC	Xalqaro moliya korporatsiyasi
LRP	Hayotni tiklash rejasi
m	Metr
mm	Millimetr
MV	O'rta kuchlanish
MVt	megavatt
OTL	Havo uzatish liniyasi
PAP	Loyihadan ta'sirlangan shaxs
PS	Ishlash standarti
PV	Fotovoltaik
O'zR	O'zbekiston Respublikasi
SCA	Ijtimoiy muvofiqlik auditi
KORING	Atrof-muhit ekspertizasi holati
SEP	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Reja

Mundarija

1	Kirish.	7
1.1	Hujjatning maqsadi	7
1.2	Ishtirok etishning maqsadlari	7
1.3	Hujjatning tuzilishi	7
2	Loyiha tavsifi	9
2.1	Asosiy elementlar va tadbirlar	9
2.2	Jadval	9
2.3	Loyihaning ta'sir doirasi.	9
3	Rol va mas'uliyat	11
4	Normativ siyosat va asoslar	12
4.1	Milliy EIA maslahati talablari	12
4.2	Jamoatchilik tinglovlari	12
4.3	Xalqaro standartlar	13
5	Manfaatdor tomonlarni aniqlash va tahlil qilish	16
5.1	Manfaatdor tomonlarni aniqlash	16
5.2	Manfaatdor tomonlar tahlili	17
5.3	Manfaatdor tomonlar ta'sirini baholash	18
5.4	Manfaatdor tomonlar ta'sirini baholash	18
6	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi	20
6.1	Oldingi mashg'ulotlar	20
6.1.1	Suntrace dastlabki ekologik ekspertiza	20
6.1.1.1	Usullar	20
6.1.1.2	Natijalar	21
6.1.2	AECOM ESIA	21
6.1.2.1	Usullar	21
6.1.2.2	Natijalar	22
6.2	Kelajakdagi faollik	31
6.2.1	ESIA bo'yicha oshkor qilish	31
7	Kirish	37
7.1	Manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilish uchun vositalar va uslublar	37
7.2	Tablolar va plakatlar	37
7.3	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodim	37
7.4	Oshkora qilish va maslahat berish usullari	37
7.5	Onlayn ma'lumot	38
7.6	Qog'oz nusxalarini oshkor qilish	38
7.7	Ochiq uchrashuvlar bo'yicha maslahatlar	38
7.8	SEPni yozib olish va kuzatish	38
8	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	40
8.1	Umumiy nuqtai	40
8.2	Prinsiplar	41
8.3	Odatda duch keladigan shikoyatlarga misollar	42
8.4	Jamiyatning umidlari	42
8.5	Mas'uliyat	43
8.6	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish	44
8.6.1	Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartib-qoidalarini e'lon qilish	44
8.6.2	Shikoyat yuborish	45
8.6.3	Shikoyatlarni qabul qilish	45

8.6.4	Shikoyatlarni ko'rib chiqish va o'rganish	45
8.6.5	Shikoyatni tan olish	46
8.6.6	Shikoyatni baholash	46
8.6.7	Shikoyatlarni hal qilish variantlari va javoblari	46
8.6.8	Shikoyat bo'yicha ro'yxatdan o'tish	47
8.6.9	Shikoyat mexanizmining monitoringi va hisoboti	47
8.7	Shu kungacha kelib tushgan shikoyatlar	48

Raqamlar

6-1-rasm	Bog'obod mahallasi ayollari bilan uchrashuv	23
6-2 rasm	41-sonli maktab o'qituvchilari va ma'muriyati bilan uchrashuv	23
6-3-rasm	Muzrobod tumani mahalla raislari va qabrison vakillari bilan uchrashuv	23
6-4-rasm	Fermerlar bilan uchrashuv	23
8-1-rasm	Masdarda shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	44

Jadvallar

3-1-jadval	Manfaatdor tomonlarning asosiy ichki vazifalari va majburiyatlari	11
4-1-jadval	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish talablari IFC faoliyatining 1-standarti	13
5-1-jadval	Identifikatsiya va tahlildan keyingi asosiy potentsial manfaatdor tomonlarning qisqacha mazmuni	16
6-1-jadval	2-bosqichda maslahat olgan shaxslar ro'yxati Suntracening atrof-muhit ekspertizasi	20
6-2-jadval	saytga tashrif davomida jalb qilingan manfaatdor tomonlar guruhlarini	21
6-3-jadval	ESIA va LRP ishtiroki faoliyati	24
6-4-jadval	Masdar ESDD manfaatdor tomonlarni jalb qilish jadvali, maslahat usullari, maqsadli tomonlar va ishtirokchilar (Atrof-muhit va ijtimoiy muammolarni aniqlash bo'yicha hisobotdan).	30
6-5-jadval	Jadvalga misol ESIA jarayonida ishtirok etish tadbirlari davomida bildirilgan sharhlarni qo'lga kiritish uchun foydalaniladi	32
6-6-jadval	Oshkora holati/vaqt jadvali	32
6-7-jadval	ESIA ma'lumotlarini oshkor qilishdan oldin Masdar tomonidan rejalashtirilgan kelajakdagi maslahatlashuvlar	33
6-8-jadval	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi	35
7-1-jadval	Axborotni oshkor qilish va to'plash vositalari va usullari	37
8-1-jadval	Shikoyat turlari	41
8-2-jadval	Shikoyatlarni boshqarish bo'yicha mas'uliyat	42
8-3-jadval	Mas'ul shaxslar va aloqa ma'lumotlari	42
8-4-jadval	Bugungi kungacha kelib tushgan shikoyatlar	48

1. Kirish

1.1 Ushbu hujjatning maqsadi

Ushbu hujjat O'zbekiston Respublikasi (O'zbekiston) Surxondaryo viloyatida quvvati 456,7 megavatt (MVt) bo'lgan quyosh fotoelektr stansiyasini qurish uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi (QYP) tashkil etadi ("Loyiha").

U loyihani amalga oshirishning turli bosqichlarida manfaatdor tomonlarni jalb qilish faoliyatini rejalashtirish va boshqarish uchun Mijoz tomonidan amalga oshiriladigan keng yondashuv va asosiy qadamlarni taqdim etadi.

Ushbu SEP "jonli" hujjat bo'lib, kerak bo'lganda Loyihaning hayotiy tsikli davomida vaqti-vaqti bilan qayta ko'rib chiqiladi. Joriy versiya Atrof-muhitga ta'sirni baholash (EIA) va xalqaro Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash (ESIA) jarayonlarini, shuningdek, Loyihaning qurilish bosqichini amalga oshirish jarayonida amalga oshirilishi kerak bo'lgan majburiyatlarni o'z ichiga oladi.

1.2 Ishtirok etishning maqsadlari

Ushbu SEP manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilish va maslahatlashish jarayonini belgilaydi. Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashish Loyihaning ijtimoiy "Faoliyat qilish litsenziyasini" olish va asosiy ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik tadqiqotlarni muvaffaqiyatli yakunlashga yordam berish uchun muhim ahamiyatga ega. Manfaatdor tomonlarga so'rov faoliyatidan potentsial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan mahalliy hamjamiyatlar va to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatmaydigan, lekin bu faoliyatdan manfaatdor bo'lgan yoki ularning rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan boshqa manfaatdor tomonlar kiradi. Bularga milliy va mahalliy hokimiyat organlari, qo'shni loyihalar va/yoki nodavlat tashkilotlar kiradi.

SEP quyidagi jarayonlar va vositalarni yaratishga qaratilgan:

- Loyihaga ta'sir ko'rsatadigan yoki Loyiha kimga ta'sir ko'rsatadigan manfaatdor tomonlarni aniqlang va xaritasini tuzing, shuningdek, manfaatdor tomonlarning Loyiha bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan asosiy muammolari va xavotirlarini aniqlang va yozib oling.
- Zaif jamoalar/guruhlar bor yoki yo'qligini aniqlang va agar shunday bo'lsa, ular bilan mazmunli axborotga asoslangan maslahatlashuvlarda qatnashing.
- Shaffof va o'z vaqtida ma'lumot yetkazib berish, ochiq muloqot va manfaatdor tomonlarga Loyihani ishlab chiqish va ta'sirni yumshatish chora-tadbirlari to'g'risida xabardor qilish hamda mahalliy resurslarga va/yoki manfaatdor tomonlarga ta'sirni minimallashtirish uchun o'z fikrlari va tashvishlarini bildirish imkoniyatlarini ta'minlash asosida mahalliy manfaatdor tomonlar bilan ishonchli munosabatlarni o'rnatish.
- Manfaatdor tomonlarni loyiha faoliyati haqida muntazam ravishda xabardor qilib turing, qurilish va foydalanish bosqichlarining mohiyatini, Loyihaning umumiy davomiyligini va yangi ta'sirlarni keltirib chiqaradigan yoki mavjudlarini oshirishi mumkin bo'lgan har qanday o'zgarishlar hamda shikoyat va ishtirok etish imkoniyatlarini tushuntirib bering.
- Milliy talablar, yaxshi xalqaro sanoat amaliyoti (GIIP) va IFC ko'rsatmalari va korporativ ekanligini ko'rsatish talablar milliy EIA va/yoki EHIAda ko'rib chiqilgan.
- Manfaatdor tomonlar o'rtasida ijobiy munosabatlarni o'rnatish va manfaatdor tomonlarning doimiy ishtirokini ta'minlang.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqishning samarali mexanizmini joriy etish; va
- Manfaatdor tomonlar ma'lumotlar bazasi va shikoyatlar mexanizmi ma'lumotlar bazasidan (yoki shunga o'xshash) foydalangan holda barcha maslahatlashuvlar va shikoyatlar qaydini olib boring.
  - Manfaatdor tomonlar ma'lumotlar bazasining maqsadi hozirgi kunga qadar barcha manfaatdor tomonlarning o'zaro munosabatlarini hujjatlashtirish va qayd etishdir
  - Shikoyatlar bazasi loyihani amalga oshirish jarayonida va undan keyin qayd etilgan shikoyatlarni maxsus hujjatlashtiradi

1.3 Hujjatning tuzilishi

Ushbu hujjat, shuningdek, loyihani boshlash, loyihalash va amalga oshirish jarayonida qayta ko'rib chiqilishi mumkin bo'lgan maslahatlashuvlar uchun vaqt jadvalini taqdim etadi. SEPni amalga oshirish uchun mavjud resurslar ham ushbu hujjatda tasvirlangan.

SEP quyidagi bo'limlarni o'z ichiga oladi:

2-bob – Loyiha tavsifi.

3-bob – Rol va mas'uliyat.

4-bob – Normativ siyosat va asoslar.

5-bob – Manfaatdor tomonlarni aniqlash va tahlil qilish.

6-bob – Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi

7-bob – Asboblarni, texnikalar va yozuvlarni boshqarish.

8- bob – Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi.

2. Loyiha tavsifi

2.1 Asosiy elementlar va tadbirlar

Quyosh energiyasi loyihasi maydoni Surxondaryo viloyatining Sherobod tumanida joylashgan. Yangi elektr uzatish liniyasi Surxondaryo viloyatining Sherobod, Qiziriq va Jarqo'rg'on tumanlari hududidan o'tadi, mavjud Surxon podstansiyasi esa Jarqo'rg'on tumanida joylashgan. Eshiriladigan elektr uzatish liniyasi o'z joyidagi nimstansiyadan mavjud "Surxon" podstansiyasigacha bo'lgan 51 km masofada ishlaydi.

FV zavodi taxminan 619 gektar (6 km²) erni egallaydi va 2,5 metr balandlikdagi panjara bilan o'raladi. Kerakli infratuzilmani uchastkaning sharqiy qismida, podstansiyaga va FV elektr stansiyasi ulanadigan 220 kV havo liniyalariga zudlik bilan yaqin joyda joylashtirish taklif qilinmoqda. Saytga mavjud M37 avtomagistrali va podstansiya va majmua hududiga olib boradigan kichik yo'l orqali kirish mumkin; M37 bilan tutashgandan so'ng va uchastka ichida yopiq yo'lning qisqa qismlariga kichik modernizatsiya qilish kerak bo'ladi, bu maydonga kiruvchi og'ir qurilish mashinalarini joylashtirish uchun.

Loyiha maydonining sxemasi/shakli EPC pudratchisi bilan yakunlanishi kerak bo'lgan operatsion talablarga bo'ysunadi va shuning uchun qurilish bosqichi boshlanishiga yaqin tasdiqlanadi.

Qurilish bosqichida 900 ga yaqin xodim eng qizg'in paytlarda maydonda ishlashi kutilmoqda. Operatsion ishchi kuchining hajmi yakuniy ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish kontseptsiyasiga bog'liq bo'ladi; biroq, loyihada 25 ga yaqin ishchi ishga tushishi kutilmoqda.

Quyosh fotovoltai (FV) elektr stansiyasining asosiy komponentlari:

- To'g'ridan-to'g'ri oqim ishlab chiqaradigan FV modullari.
- FV modullari o'rnatiladigan o'rnatish inshootlari.
- To'g'ridan-to'g'ri oqimni o'zgaruvchan tokka aylantiruvchi invertorlar va o'rta kuchlanishli (MV) transformatorlar.
- Elektr energiyasini MV dan HV ga aylantiradigan yuqori voltli podstansiya va transformator.
- Elektr energiyasini mavjud 220 kV havo liniyasiga tashish uchun havo liniyalari infratuzilmasi.
- Kommutator, topraklama va yoritishni himoya qilish kabi boshqa uskunalalar.

Bunday ma'lumotlar Proponent tomonidan taqdim etilgan dastlabki ma'lumotlar va dizaynga asoslanadi.

Loyihaning kutilayotgan xizmat muddati taxminan 25 yilni tashkil etadi, shundan so'ng FV ishlab chiqaruvchi inshoot tugatiladi va uchastka avvalgi foydalanish (qishloq xo'jaligi) holatiga qayta tiklanadi.

Loyihaning to'liq tavsifi loyihaning ESIA da keltirilgan.

2.2 Jadval

Yozish vaqtida (2022 yil dekabr), Loyiha loyihasi EPC pudratchisi tomonidan yakunlanmoqda. Hukumat tomonidan barcha zarur ruxsatnomalar va litsenziyalar berilganidan keyin qurilish ishlari boshlanadi. FV elektr stansiyasining qurilishi taxminan 18 oy davom etadi va qiyin ob-havo sharoiti tufayli qish oylaridan qochish uchun vaqt ajratiladi. FV elektr stansiyasi 2024 yilning birinchi choragida tarmoqni yetkazib berishni boshlashdan oldin o'rnatishni ishga tushirish va sinovdan o'tkazish uchun yana bir yarim oy kerak bo'ladi.

2.3 Loyihaning ta'sir doirasi

Loyihaning kutilayotgan ekologik va ijtimoiy (E&S) ta'siri va ESH retseptorlarining mavjudligi asosida oldindan aniqlangan ta'sir doirasi (AoI) keng miqyosda quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Loyiha uskunasining mavjudligi va transport harakati natijasida atrof-muhit va ijtimoiy retseptorlarning (shu jumladan qo'shni jamoalarning) jismoniy buzilishi sodir bo'lishi mumkin bo'lgan bevosita Loyiha maydoni va yaqinlashib kelayotgan yo'llar.
- Loyiha maydonini o'rab turgan 5 km radiusgacha bo'lgan hudud (ekologik va ijtimoiy retseptorlarning mavjudligiga va chang/shovqin, vizual/landshaft o'zgarishlari, chaqnash, joylarga kirishga to'sqinlik qiladigan va bilvosita ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlar nazariy jihatdan ta'sir qilishi mumkin.

3. Rol va mas'uliyat

Ushbu bo'lim Masdarni manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha faoliyatni amalga oshirishda qo'llab-quvvatlash uchun tashkiliy tuzilmani taqdim etadi. Taqdim

etilgan rollar jismoniy shaxslarga emas, balki faoliyat va mas'uliyatlarga tegishli bo'lib, ular Masdarning mavjud xodimlari, yangi Masdar xodimlari yoki Masdar maslahatchilari tomonidan to'ldirilishi mumkin.

Manfaatdor tomonlarning samarali ishtiroki Loyiha doirasida, Loyiha va hamkorlar va manfaatdor tomonlar bilan aniq aloqa va samarali muvofiqlashtirishni talab qiladi.

Manfaatdor tomonlarning ishtirokini boshqarishning asosiy ishtirokchilariga quyidagilar kiradi:

- Masdar Operations and Technology guruhining texnik ko'magida Masdar In-Country Loyiha jamoasi; va
- Loyiha maslahatchilari va pudratchilar.

Masdarning mamlakatdagi loyiha jamoasi loyihaning butun muddati davomida manfaatdor tomonlarning ishtiroki uchun javobgar bo'ladi. Loyihaning Atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi rollarni oldindan kelishilgan taqsimotiga ko'ra, ESIA jarayonida ishtirok etish faoliyatida mamlakat ichidagi Loyiha guruhiga yordam beradi.

3-1-jadvalda Loyiha uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayonini boshqarish uchun zarur bo'lgan asosiy rollar va mas'uliyatlar keltirilgan.

3-1-jadval: Manfaatdor tomonlarning asosiy ichki vazifalari va majburiyatlari

Mas'uliyat vazifasi

Masdar	
Mamlakat ichida	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha faoliyatni boshqaradigan aniq va aniq strategiya mavjudligini va strategiya va ushbu SEPni amalga
Loyiha Manfaatdor tomon	oshirish uchun xodimlar, resurslar va tizimlar mavjudligini ta'minlash. Vazifalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:
Ishtirok etish (SE) Menejer	<ul style="list-style-type: none"> • Agar kerak bo'lsa, ushbu SEP muntazam ravishda yangilanib turishini ta'minlash; • Manfaatdor tomonlarning ishtiroki, shu jumladan shikoyatlar bo'yicha kundalik doimiy boshqaruvni rejalashtirish, amalga oshirish va o'tkazish; • Rasmiy va norasmiy manfaatdor tomonlarni jalb qilish faoliyatining yozuvlarini doimiy ravishda yuritish; • Tashkilot, moddiy-texnik ta'minot va manfaatdor tomonlar yig'ilishlarida qatnashish; • Ma'lumotni manfaatdor tomonlarga kirish mumkin bo'lgan formatlarda tarqatish uchun tayyorlash; • Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi amalga oshirilishini ta'minlash.

LOYIHANING ATROF-MUHIT VA IJTIMOY MASLAHATCHI

ESIA Ijtimoiy

Qo'ng'oshin

- Masdarning mamlakatdagi loyiha manfaatdor tomonlarini jalb qilish (SE) menejeriga yordam ko'rsatish; (bo'lish • Masdarni tashkil etish, moddiy-texnikaviy ta'minot va manfaatdor tomonlar yig'ilishlarida qatnashish bilan qo'llab-quvvatlash);
- Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha tadbirlarni hujjatlashtirish. EIA/ ESIA.

oshkor qilish)

4. Normativ siyosat va asos

Loyiha uchun manfaatdor tomonlarning ishtiroki O'zbekiston milliy qonunchiligi talablariga, aloqa va hamkorlik bo'yicha Masdar korporativ siyosatiga va iloji bo'lsa, ilg'or xalqaro amaliyotga mos keladi.

Ushbu bo'limda manfaatdor tomonlarning ishtiroki bilan bog'liq qonuniy, tartibga soluvchi va kompaniya talablari batafsil bayon etilgan. Unda ushbu hujjatni ishlab chiqishda ma'lumot bergan manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha ilg'or xalqaro amaliyot standartlari ko'rsatilgan.

4.1 Milliy EIA maslahati talablari

O'zbekistonning milliy qonunchiligida aholi Loyiha haqida xabardor bo'lishi va taqdim etilgan ma'lumotlarga izoh berish imkoniyatiga ega bo'lishi kerakligi ta'kidlangan.

Operator ko'rilgan chora-tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasi (TMDQ) va O'zbekistonning tegishli davlat hokimiyati organlariga hisobot beradi. Atrof-muhitga ta'sirni baholash (ATB) hujjatlarining mazmuni, ishlab chiqish tartibi va ekspertizasiga qo'yiladigan talablar O'zbekiston Respublikasining quyidagi qonun hujjatlari bilan tartibga solinadi:

- O'zbekiston Respublikasining 09.12.1992 yildagi 754-XII-son «Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida»gi Qonuni;
- O'zbekiston Respublikasining 25.05.2000 yildagi 73-II-son «Atrof-muhitga ta'sir auditi to'g'risida»gi Qonuni;
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 31.12.2001 yildagi 491-son qarori bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida davlat ekologik ekspertisasi to'g'risida»gi Nizom.
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 07.09.2020 yildagi 541-son qarori bilan tasdiqlangan "Atrof-muhitga ta'sirni baholash mexanizmini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi nizom.
- Berilganlarga muvofiq loyihalashtirilgan ob'ektlar uchun quyidagi bosqichlardan iborat EIA hujjatlari ishlab chiqilmoqda talablar:
  - DEIA - Atrof-muhitga ta'sirni baholash loyihasi, u rejalashtirilgan yoki kutilayotgan kontseptsiya bosqichida ishlab chiqiladi. loyihani moliyalashtirish boshlanishigacha bo'lgan iqtisodiy yoki boshqa faoliyat (EIANing 1 bosqichi);
  - EIA - Atrof-muhitga ta'sirni baholash, agar DEIA Davlat atrof-muhitni muhofaza qilish natijalari asosida ishlab chiqilishi kerak. Ekspertiza (SEE), qo'shimcha tadqiqotlar, joylarda tekshiruvlar, maxsus tahlillar, simulyatsiya tajribalari va asosli ekologik harakatlarni ishlab chiqish zarurligi aniqlandi (EIANing 2 bosqichi). ATBni ishlab chiqish zaruriyati O'zbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasi tomonidan DETB davlat ekologik ekspertizasining natijalariga ko'ra belgilanadi.
- EEA - Ekologik ta'sirni baholash, loyiha foydalanishga topshirilgunga qadar ishlab chiqiladi va loyihalashtirilgan ob'ektlar uchun EIA protsedurasining yakuniy bosqichi bo'lishi kerak (ATMning 3 bosqichi). (Bu standartlar va tajriba qonun hujjatlariga zid emasligini hisobga olgan holda) xavfsizlik va EP bo'yicha. Operator ISO 14001 va OHSAS 18001 sertifikatiga ega.
- Loyihani ishlab chiquvchisi atrof-muhitning umumiy muvozanatining har qanday mumkin bo'lgan buzilishlarini minimallashtirish uchun ushbu qonunlar va standartlarga muvofiq barcha oqilona choralarini ko'radi, shu jumladan, lekin ular bilan cheklanmagan holda, er yuzasi, er osti boyliklari, havo, ko'llar, daryolar, o'simlik va hayvonot dunyosi, ekinlar va ekinlar. boshqa tabiiy resurslar. Harakatlar ketma-ketligi quyidagi tartibda aniqlanadi: hayotni himoya qilish, EP va mulkni himoya qilish.

4.2 Jamoatchilik eshituvlari

Ommaviy muhokamalar atrof-muhit va inson salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan taklif etilayotgan iqtisodiy faoliyatning ATT (va zarur hollarda, dastlabki EIA) natijalarini qamrab oladi.

Atrof-muhit va inson salomatligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan loyihalar va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha chora-tadbirlar rejalarini ishlab chiqish bo'yicha jamoatchilik muhokamalari o'tkazilishi kutilmoqda. Ommaviy eshituvlar ishtirokchilarga ommaviy axborotni o'z ichiga olgan masala bo'yicha hujjatli materiallar asosida o'z fikrlarini bildirishda teng huquqlar beradi. Jamoatchilik muhokamasi ishtirokchilariga quyidagilar kiradi:

- Jamiyatning manfaatdor vakillari.
- Jamoat va nodavlat tashkilotlari va birlashmalari.
- Mahalliy ijro etuvchi va vakillik organlari, tegishli qarorlar qabul qilishga vakolatli davlat organlari.

* Ommaviy axborot vositalari.

Agar mavjud bo'lsa, Loyihani ishlab chiquvchi mahalliy hokimiyatga jamoatchilik muhokamalarini o'tkazishda yordam berishi kerak. Loyihani ishlab chiquvchi mahalliy ijro hokimiyati organlari bilan jamoatchilik muhokamalarini o'tkazish sanasi va joyi bo'yicha o'zaro hamkorlik qilishi kerak. Ommaviy e'lon bo'lishi kerak

ommiy muhokamalar sanasidan 20 kun oldin e'lon qilingan. E'londa, shuningdek, jamoatchilik muhokamasi tadbiri oldidan jamoatchilik vakillari EIA hujjatlarini ko'rib chiqishi mumkin bo'lgan idoralarning aloqa ma'lumotlarini ko'rsatishi kerak.

Jamoatchilik eshituvlari ishtirok etayotgan jamoatchilik vakillarining sonidan qat'iy nazar o'tkaziladi. Eshitish jarayonida har qanday ishtirokchi o'z fikrini bildirish va ma'ruzachilarga savollar berish huquqiga ega bo'ladi. Jamoatchilik muhokamasi natijalari daqiqalarda rasmiylashtiriladi. Loyihani ishlab chiquvchi va EIA bo'yicha maslahatchilar natijalarni ko'rib chiqadilar va jamoatchilik fikrini o'z ichiga olish uchun Loyiha hujjatlarini takomillashtirishga qaror qilishlari mumkin. Loyihani ishlab chiquvchisi loyiha ishlab chiqaruvchisi va tegishli atrof-muhitni muhofaza qilish organi o'rtasida kelishilgan holda jamoatchilik muhokamalarini moliyalashtirish, texnik va axborot bilan ta'minlash uchun javobgar bo'ladi.

4.3 Xalqaro standartlar

IFC Faoliyat standartlari (PS) loyihaning butun hayoti davomida manfaatdor tomonlarni jalb qilish talablarini belgilaydi va loyihani ishlab chiqishning muayyan bosqichlarida, jumladan ESHIA jarayonining asosiy bosqichlarida, masalan, ESIA miqyosini aniqlash, ESIA loyihasini tayyorlash va operatsiyalarning boshlanishi.

IFC PS 1 "Atrof-muhit va ijtimoiy xavflar va ta'sirlarni baholash va boshqarish (2012)" manfaatdor tomonlarning ishtiroki va EIA jarayoniga, xususan "Ta'sirlangan jamoalar"ga nisbatan talablarni belgilaydi. Qo'shimcha yo'l-yo'riqlar IFCning "Yaxshi amaliyot bo'yicha qo'llanma: Samarali jamoatchilik maslahati orqali biznesni yaxshilash (1998)" va "Manfaatdor tomonlarning ishtiroki: Rivojlanayotgan bozorlarda biznes yurituvchi kompaniyalar uchun yaxshi amaliyot qo'llanmasi (2007)" hujjatlarida mavjud.

IFC Faoliyat standarti 1 majburiyat talablarining qisqacha tavsifi 4-1-jadvalda keltirilgan. Ular Loyiha tomonidan GIIP standarti sifatida qo'llaniladi.

4-1-jadval: XMKning 1-standartida ko'rsatilgan manfaatdor tomonlarning ishtiroki talablari

Muammolar	Asosiy talablar • Loyihaga
Manfaatdor tomonlarni tahlil qilish va rejalashtirish	ta'sir ko'rsatadigan manfaatdor tomonlarni, jumladan, zaif guruhlarini aniqlash1 • Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasini ishlab chiqish va amalga oshirish
Axborotni oshkor qilish	• Manfaatdor tomonlarga quyidagilar bo'yicha ma'lumotlarga kirishni ta'minlash: - Loyihaning maqsadi, mohiyati va ko'lami - Taklif etilayotgan Loyiha faoliyatining davomiyligi - Har qanday xavflar, mumkin bo'lgan ta'sirlar va kamaytirish choralarini - Taklif etilayotgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayoni - Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi
Konsultatsiya	• Maslahatlashuv loyihaning potentsial ta'siri darajasiga mos keladi va: - Erta boshlang va Loyihaning butun hayoti davomida davom eting - Axborotni oldindan oshkor qilish va tarqatishga asoslanishi - To'g'ridan-to'g'ri ta'sirlanganlarga e'tibor qaratish - Tashqi aralashuv va tashqi manipulyatsiyalardan xoli bo'ling - mazmunli ishtirok etishni ta'minlash - Hujjatlangan bo'ling
Tashqi aloqalar	• Quyidagilar uchun tashqi aloqalar tartibini amalga oshirish va saqlash: - Muloqotni ro'yxatga oladi - Ko'tarilgan muammolarni ko'rib chiqadi va baholaydi - Javoblarni kuzatib boradi va hujjatlashtiradi - Boshqaruv dasturini sozlaydi
Shikoyat mexanizmi	• Ta'sir ko'rsatgan jamoalarni qabul qilish va hal qilishda yordam berish uchun shikoyatlar mexanizmini yaratish. Loyiha haqida tashvish va shikoyatlar. • Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi: - Xavotirlarni tezda hal qiling - <u>Shaffof va madaniyatga mos maslahatlashuv jarayonidan foydalaning</u>
Ta'sir qilingan jamoalarga doimiy hisobot berish	• Vaqti-vaqti bilan taraqqiyot yangilanishlarini taqdim eting, xususan, muammolar yoki shikoyatlar bo'yicha jamoalar ko'tardilar • Boshqaruv dasturining har qanday yangilanishlari to'g'risida xabar bering • Jamiyatga zarar ko'rgan jamoalarning tashvishlariga mutanosib bo'lgan, lekin yiliga kam bo'lmagan chastotada hisobot bering

Manba: IFC ishlash standartlari, 2012 yil

Osiyo taraqqiyot banki (OTB) Loyihaning asosiy qarz beruvchisi hisoblanadi. Xalqaro ilg'or amaliyot bo'yicha ko'rsatmalarga rioya qilish maqsadida OTBning Himoyalash siyosati bayonoti loyihani ishlab chiqish va amalga oshirishda qo'llaniladi. Bu IFC siyosatiga mos keladi va OTBning avvalgi siyosatlarini va atrof-muhitga nisbatan himoya talablarini birlashtiradi.

¹ Zaif manfaatdor tomonlar, avvaldan mavjud noqulay maqom tufayli Loyihadan boshqacha yoki nomutanosib ravishda ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan yoki vaziyat ularga erishish qiyinligini anglatishi mumkin bo'lgan va/yoki maslahatlashuv va ma'lumotni oshkor qilish faoliyatida turli xil choralarini talab qiladigan shaxslar sifatida belgilanadi. samarali ishtirok etish.

qayta joylashtirish va mahalliy xalqlar. OTBning himoya siyosati salbiy ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning oldini olish, minimallashtirish yoki yumshatish uchunmo'ljallangan.

Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki (YTTB) Loyihaning yana bir kreditoridir va o'zining Ekologik va ijtimoiy siyosatida (2019) uning ta'sirini yumshatish bo'yicha talablari va unga hamroh bo'lgan Ishlash talabi (PR) 10: Shuning uchun Loyiha quyidagi maqsadni ko'zlaydi: ushbu siyosat talablariga muvofiq bo'lishi kerak. PR10 konsalting jarayoni uchun maxsus talablar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- YeTTB tomonidan moliyalashtiriladigan barcha loyihalar YTTB Ekologik va ijtimoiy siyosati talablariga javob beradigan tarzda tuzilishi kerak. (2019) u loyihalar bajarishi kerak bo'lgan ekologik va ijtimoiy barqarorlikning asosiy sohalari uchun o'nta Ishlash talablarini (PR) o'z ichiga oladi, shu jumladan Axborotni oshkor qilish va manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha PR10.
- Bundan tashqari, YeTTBning Mustaqil Loyiha Mas'uliyati Mexanizmi (IPAM) mustaqil so'nggi chora sifatida loyihadan ta'sirlangan odamlar va fuqarolik jamiyati tashkilotlari tomonidan loyiha manfaatdor tomonlari o'rtasida YeTTB tomonidan moliyalashtirilgan loyihalar haqida ko'tarilgan ijtimoiy, atrof-muhit va jamoatchilikni oshkor qilish masalalarini hal qilishga ko'maklashishga qaratilgan. yoki Bank o'zining ESP va Axborotdan foydalanish siyosatining Loyihaga xos qoidalariga rioya qilganligini aniqlash; va agar mavjud bo'lsa, ushbu siyosatlarga rioya qilmaslik holatlarini bartaraf etish, shu bilan birga kelajakda Bank tomonidan rioya qilmaslikning oldini olish.

- YeTTBning ESPda manfaatdor tomonlarning ishtiroki quyidagi elementlarni o'z ichiga olgan doimiy jarayon sifatida belgilanadi:

- (i) manfaatdor tomonlarni aniqlash va tahlil qilish;
- (ii) manfaatdor tomonlar ishtirokini rejalashtirish;
- (iii) axborotni oshkor qilish;
- (iv) mijozning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir etuvchi tomonlarning ularga ta'sir etuvchi masalalar bo'yicha fikrlarini kiritishiga olib keladigan mazmunli maslahatlashuv va ishtirok;
- (v) shikoyat ko'rib chiqishning samarali tartibi yoki mexanizmi va
- (vi) tegishli manfaatdor tomonlarga doimiy hisobot berish.

• Manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayoni loyihani rejalashtirishning eng dastlabki bosqichida boshlanishi va butun loyiha muddati davomida davom etishi kerak.

- Maslahatlashuv jarayonining mazmunli va samarali bo'lishini ta'minlash uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayonining muhim elementi barcha manfaatdor tomonlarni sinchkovlik bilan aniqlash va ularning tashvishlari, umidlari va afzalliklarini tekshirish hisoblanadi. Zaif manfaatdor tomonlarni aniqlashga alohida e'tibor qaratish lozim. Ushbu manfaatdor tomonlar guruhlari bilan hamkorlikni rejalashtirish va alohida ehtiyotkorlik bilan boshqarish kerak.

Bundan tashqari, YeTTB loyihani ishlab chiquvchidan manfaatdor tomonlarning shikoyatlarini tez va o'z vaqtida qabul qilish, ko'rib chiqish va samarali hal etilishini ta'minlovchi samarali shikoyat mexanizmini yaratish va qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Osiyo infratuzilma va investitsiya banki (AIIB) qo'shimcha hisoblanadi Loyihaning qarz beruvchisi. Xalqaro kreditorlar talablariga javob berish uchun Loyiha AIIB Ekologik va ijtimoiy asoslariga mos keladi. Ushbu doirada 2-ekologik va ijtimoiy standart mavjud: yer olish va majburiy ko'chirish. Ushbu standart loyihaga qo'llaniladi, shuning uchun Masdar manfaatdor tomonlarni jalb qilish uchun quyidagi harakatlarni bajarishi kerak:

- Konsultatsiyalar tirikchilik vositalarini tiklash va yer sotib olish bilan bog'liq bo'lishi kerak, ular mazmunli bo'lishi va kerak bo'lganda hamjamiyatlar va nodavlat notijorat tashkilotlari uchun ma'qul bo'lishi kerak. Kelajakdagi LRPni rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholashda er olishdan ko'chirilgan deb tasniflangan har qanday shaxslar bilan maslahatlashish kerak. Ushbu jarayon zaif deb tasniflangan har qanday shaxsni hisobga olishi va barcha manfaatdor tomonlarning ochiq ishtiroki uchun vositalar mavjudligini ta'minlash uchun qo'shimcha choralarni ko'rishi kerak. Loyiha, shuningdek, loyihaning yana bir asosiy kreditori bo'lgan Yevropa investitsiya banki (EIB) talablariga javob berishi kerak. EIB Ekologik va Ijtimoiy Standartlar 2022 hujjatining bir qismi sifatida 2-Standart - Manfaatdor tomonlarning ishtiroki hujjatiga ega, shuning uchun loyiha ushbu standart talablariga javob berishi kerak. Ushbu hujjatning yana bir asosiy standarti Majburiy ko'chirish to'g'risidagi 6-standartdir. Erni sotib olish va majburiy ko'chirish jarayonining bir qismi sifatida standart manfaatdor tomonlarni jalb qilish va ushbu jarayonning bir qismi sifatida oshkor qilish uchun alohida talablarni belgilaydi. Bunga quyidagilar kiradi:

- Tashkilotchi ko'chirishni rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholash davomida barcha LQQni muntazam ravishda aniqlashi va ular bilan shaffof tarzda ishtirok etishi kerak.
- Tashkilotchi ko'chirish imkoniyatlari va huquqlari to'g'risida ATQni xabardor qilishi va barcha tegishli ma'lumotlarni mahalliy tilda taqdim etilgan o'z vaqtida, ochiq tarzda oshkor qilishi kerak. Shuningdek, savodsizlik holatlarida yoki ta'lim yoshi, jinsi yoki iqtisodiy holatiga qarab farq qiladigan holatlarga alohida e'tibor qaratish lozim.

- Ko'chirish jarayonidan nomutanosib ta'sir ko'rsatadigan zaif guruhlar va har qanday guruhlar promouter va maxsus shartlar tomonidan alohida e'tibor berishlari kerak.

5. Manfaatdor tomonlarni aniqlash va tahlil qilish

5.1 Manfaatdor tomonlarni aniqlash

Xalqaro standartlarga (4.3-bo'lim) va Masdar korporativ standartlariga muvofiq, ushbu SEP tegishli manfaatdor tomonlar aniqlanganligini va maslahatlashuvini ta'minlashi kerak.

Manfaatdor tomonlarni identifikatsiyalash mavjud birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlar, mavjud Loyiha hujjatlarini ko'rib chiqish, Loyiha maslahatchilarining ma'lumotlari, shuningdek, saytga tashriflar natijalari bo'yicha ma'lumot olish asosida amalga oshiriladi.

Manfaatdor tomonlar ro'yxati Loyihaning amal qilish muddati davomida doimiy ravishda yangilanadi.

5-1-jadvalda manfaatdor tomonlar guruhlar va potentsial asosiy manfaatdor tomonlar, shuningdek ularning ESIA qamrovini aniqlash bosqichida aniqlangan Loyihaga o'ziga xos aloqadorligi yoki qiziqishlari ko'rsatilgan.

5-1-jadval: Identifikatsiya va tahlildan keyingi asosiy potentsial manfaatdor tomonlarning qisqacha mazmuni

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar	Loyihaga qiziqish/aloqa
Institutsional asosda Manfaatdor tomonlar (mintaqaviy - Surxondaryo)	<ul style="list-style-type: none"> Surxondaryo viloyati hokimi o'rinbosari • Bosh boshqarma boshlig'i • investitsiyalar boshqarmasi bosh mutaxassisi Surxondaryo viloyati Sherobod tumani hokimi Sherobod tumani hokimining o'rinbosari investitsiyalar, innovatsiyalar, xususiy lashtirilgan korxonalarini, erkin iqtisodiy va kichik sanoat zonalarini qo'llab-quvvatlash, shuningdek, turizmni rivojlantirish Tuman irrigatsiya boshqarmasi boshlig'i • Sherobod shahar kadastr bo'limining bosh muhandisi tuman Davlat tabiat qo'mitasi bosh inspeksiyasi Surxondaryo viloyatini muhofaza qilish Ekologiya markazi bosh mutaxassisi Ekspertiza Qishloq xo'jaligi boshqarmasi boshlig'i • Sherobod shahar investitsiya bo'limi boshlig'i Hokimlik • hokimning xotin-qizlar masalalari bo'yicha o'rinbosari • Mahalliy tarmoq vakili 	<ul style="list-style-type: none"> Tasdiqlash va yordam Hukumatning har bir vakolati doirasidagi loyiha faoliyati (er masalalari, suvdan foydalanish, energiya, investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash va h.k.) Har xil ta'minlash bilan qo'llab-quvvatlash hududi bo'yicha dastlabki ma'lumotlar Loyihani amalga oshirish (qishloq okrugi darajasidan respublika darajasiga qadar) • Boshqa hokimiyat organlari va mahalliy aholi/tashkilotlar bilan hamkorlikda potentsial yordam.
Institutsional asosda Manfaatdor tomonlar (mahalliy)	<ul style="list-style-type: none"> Bog'obod mahalla qo'mitasi raisi 	<ul style="list-style-type: none"> shaxsni aniqlashda yordam norasmiy dehqonlar va chorvadorlarga ta'sir ko'rsatdi Zaif odamlar va guruhlarini aniqlash • Loyiha hududidagi yerdan foydalanish turlari • Jamiyatning joriy boshqaruv tuzilmalari va yaylov faoliyati • Mahalliy aholi bilan hamkorlikni qo'llab-quvvatlash
Mahalliy jamoalar	<ul style="list-style-type: none"> Bog'obod • Tong yulduzi • Yangi Er • Mehrijiyo 	<ul style="list-style-type: none"> Loyihaning mumkin bo'lgan ta'siri (chang, shovqin, porlash, vizual, suv va erdan foydalanish bilan bog'liq, kommunal infratuzilmaga yuk) • Potentsial imkoniyatlar (bandlik, jamiyatni rivojlantirish) • Fermerlar va bevosita ta'sir ko'rsatadigan boshqa shaxslar
Loyihaga ta'sir qiluvchi tomonlar	<ul style="list-style-type: none"> Potentsial ta'sirlar Loyihaning (chang, shovqin, porlash, vizual, yer olinishi, infratuzilmaga yuk) bilan bog'liq, imkoniyatlar (bandlik, jamiyatni rivojlantirish) 	<ul style="list-style-type: none"> Potentsial ta'sirlar Loyihaning (chang, shovqin, porlash, vizual, suv va erdan foydalanish bilan bog'liq, kommunal infratuzilmaga yuk) bilan bog'liq, imkoniyatlar (bandlik, jamiyatni rivojlantirish)
Zaif guruhlar	<ul style="list-style-type: none"> Yosh oilalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik) ikkala ota-onasini ham yo'qotganlar Nogiron ota-onasi yoki farzandi bor oilalar 	<ul style="list-style-type: none"> Zaif maqom tufayli yomonroq bo'lishi mumkin bo'lgan loyihaning er sotib olishdan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan potentsial ta'siri

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar	Loyihaga qiziqish/aloqa
	<ul style="list-style-type: none"> • Beva qolgan • To'liq ota-ona oilasi • yolg'iz nafaqaxo'r • keksa kishi (65 yoshdan oshgan) • oiladagi ayollar • yuridik huquqi bo'lmagan dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs • sog'lig'i yomon odamlar • kamsituvchi shaxslar • uy xo'jaliklari qashshoqlik chegarasi ostida • Moliyaviy qiyinchilikka uchragan uy xo'jaliklari • Giyohvandlik yoki alkogolga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan oilalar 	<ul style="list-style-type: none"> • Potensial imkoniyatlar (bandlik, jamiyatni rivojlantirish)
dan mutaxassis Xotin-qizlar qo'mitasi	• Bog'obod mahallasi ayollar masalalari bo'yicha mutaxassis.	• Ular ayollarni mehnat bozoriga, jumladan, zaif toifalarni (masalan, oiladagi zo'ravonlik va h.k.) integratsiya qilish dasturiga ega. Ular bo'lajak konsessionerga ayollarni loyihaga jalb qilishda yordam berishni taklif qilishdi.
Mahalliy er foydalanuvchilari (loyiha saytidan o'tishda qatnashgan va boshqalar)	• Fermerlar • Chorvachilar	• Odatda foydalaniladigan yaylovlar va mavjud yo'llarga kirishning buzilishi tufayli ta'sir ko'rsatishi mumkin
OAV	• Tasdiqlash uchun	• Potensial aloqa Loyiha ma'lumotlarini oshkor qilish kanallari/vositalari
Tadqiqot/ta'lim Tashkilotlar	• Tasdiqlash uchun	<ul style="list-style-type: none"> • Suv xo'jaligi, atrof-muhit va qurilish sohalarida tadqiqotlar, ular bo'yicha dastlabki ma'lumotlarni taqdim etish orqali potensial yordam masalalar • Bitiruvchilar loyihada ishga joylashishga potensial qiziqish bildirishi/mos kelishi mumkin • Yerni boshqarish uchun javobgarlik. • Xabar
Yer boshqaruvi organlari	hokimlikning yaylovlarni belgilash bo'limi	berish va baholash potensial ta'sirlar, jumladan, kommunal ob'ektlar va loyiha qurilish zonalari atrofidagi jamoat infratuzilmalariga tasodifiy zarar.

5.2 Manfaatdor tomonlar tahlili

Potensial manfaatdor tomonlarni aniqlash bilan bir qatorda, loyiha manfaatdor tomonlariga berilishi kerak bo'lgan jalb qilish ustuvorligi darajasini ham aniqlash kerak. Manfaatdor tomonlarning ustuvorligi har bir manfaatdor tomonning Loyihaga ta'siri va ta'sirini tushunish orqali aniqlanishi mumkin. Bu "manfaatdor tomonlarni xaritalash" deb ataladi, uning jarayoni quyida tavsiflanadi.

5.3 Manfaatdor tomonlar ta'sirini baholash

Manfaatdor tomonlarning ta'siri loyihaning manfaatdor tomonlarning manfaatlariga ta'sir qilish darajasi sifatida aniqlanadi. Ushbu ta'sirlar ijobiy yoki salbiy bo'lishi mumkin va ularning holatini yaxshilash yoki yomonlashishiga olib keladi. Ushbu mashqning maqsadlari uchun barcha manfaatdor tomonlar manfaatdor tomonlarni xaritalash jarayonini xabardor qilishda yordam berish uchun ta'sir ahamiyatining uchta toifasidan biriga ajratiladi: yuqori, o'rta va past. Ushbu atamalar quyidagicha ta'riflanadi:

- **Yuqori ta'sir** - Loyiha manfaatdor tomonlarning manfaatlariga sezilarli foydali yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ta'sir odatda ta'sir ko'rsatadigan odamlar soni ko'p bo'lsa (masalan, 50 dan ortiq), ta'sir davomiyligi uzoq muddatli (bir yildan ortiq vaqt davomida seziladi), katta hududga (ya'ni mintaqaviy) ta'sir qilganda yuqori deb hisoblanadi. , xalqaro va transchegaraviy) va/yoki manfaatdor tomonlar ta'siriga juda sezgir.
- **O'rtacha ta'sir** – Loyiha manfaatdor tomonlarning manfaatlariga o'rtacha darajada foydali yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ta'sir o'rtacha deb hisoblanadi, agar odamlar oz sonli ta'sir ko'rsatsa (masalan, 10 dan ortiq, 50 dan kam), ta'sir davomiyligi o'rta muddatli (bir necha oy davomida seziladi), mintaqaviy ta'sir ko'rsatadi. miqyosda va/yoki ta'sirlangan manfaatdor tomonlar ta'sirlarga o'rtacha darajada sezgir.

- **Kam ta'sir** - Loyiha manfaatdor tomonlarning manfaatlariga ozgina foydali yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ta'sir ko'rsatadigan odamlar soni nisbatan kichik bo'lsa (masalan, 10 dan kam), ta'sir vaqtinchalik, qisqa muddatli (bir necha kundan va 2-3 oygacha) bo'lsa yoki to'liq yumshatilsa, ta'sir ko'lami kichik bo'ladi. mahalliy yoki joyida va/yoki manfaatdor tomonlar ta'sirga sezgir emas.

5.4 **Manfaatdor tomonlar ta'sirini baholash**

Manfaatdor tomonlarni xaritalash kontekstidagi ta'sir manfaatdor tomon yoki manfaatdor tomonlar guruhi loyihalash va ruxsat berish qarorlari kabi asosiy jihatlarga ta'sir qilish orqali Loyihaga (jumladan, Masdarning obro'siga) ta'sir o'tkazish darajasini bildiradi.

Ta'sir rasmiy yoki norasmiy bo'lishi mumkin, masalan, siyosatchi bilan shaxsiy aloqa orqali norasmiy ta'sir yoki hukumatning roziligi va qarorlari orqali rasmiy ta'sir.

Barcha manfaatdor tomonlar manfaatdor tomonlarni xaritalash jarayonini xabardor qilish uchun uchta ta'sir toifasidan biriga tayinlanadi: yuqori, o'rta va past. Turkumlash ta'sir bilan bog'liq uchta asosiy elementni tahlil qilishga asoslangan: kuch, imkoniyatlar va qonuniylik.

Bu toifalar tabiatan sub'ektivdir. Biroq, ushbu tahlil orqali ta'sirning quyidagi keng ta'riflari va toifalarini aniqlash mumkin:

- **Yuqori ta'sir** - manfaatdor tomonlar yoki manfaatdor tomonlar guruhi Loyihani to'xtatish yoki Masdarning obro'siga sezilarli ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lsa, kuchli fuqarolik jamiyati guruhlari va Loyiha bilan bog'liq qarorlarni qabul qilishga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan shaxslar kabi yuqori ta'sirga ega hisoblanadi.
- **O'rtacha ta'sir** – manfaatdor tomonlar yoki manfaatdor tomonlar guruhi Loyihaga yoki Masdarning obro'si, masalan, lobbi guruhi, kichik uyushmalar, milliy va xalqaro NNTlar.
- **Kam ta'sir** - manfaatdor tomonlar yoki manfaatdor tomonlar guruhi izolyatsiya qilingan va Loyiha yoki Masdarning obro'siga ta'sir qilish imkoniyati cheklangan. Masalan, keksalar, bolalar, ijtimoiy himoyaga muhtoj va nochor a'zolar kabi Loyihaga ta'sir ko'rsatish uchun institutsional qonuniylik yoki ijtimoiy salohiyatga ega bo'lmagan manfaatdor tomonlar. Jug'rofiy jihatdan uzoqda joylashgan alohida jamoalar past ta'sirga ega deb hisoblanadi, ammo ijtimoiy media yoki uyushmalar orqali bog'langan ushbu jamoalarning bir guruhi mo'tadil ta'sirga ega deb hisoblanishi mumkin.

6. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi

ESIA va LRP tadqiqotining bir qismi sifatida AECOM manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturini amalga oshirmoqda. Dastur manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha bir nechta tadbirlarni o'z ichiga oladi, ular quyidagilarga qaratilgan:

- Manfaatdor tomonlar o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatish va saqlang.
- Mahalliy ekologik va ijtimoiy muammolar haqida ma'lumot to'plang.
- Loyiha ma'lumotlarini oshkor etishda davom eting (shu jumladan kirish cheklovlari, ishga joylashish va xarid qilish imkoniyatlari, jamiyat salomatligi va xavfsizligi masalalari).
- Manfaatdor tomonlar ishtirokini kuzatib boring va baholang.
- Manfaatdor tomonlarga fikr bildirish imkoniyatini bering.
- Shikoyatlarni boshqarish.

Ushbu bo'limda manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturining qisqacha mazmuni, ya'ni ikki qismdan iborat: oldingi jalb qilish tadbirlari va kelajakdagi jalb qilish faoliyati.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturining tafsilotlari, shuningdek, tegishli me'yoriy-huquqiy baza, manfaatdor tomonlarni aniqlash va tahlil qilish jarayoni va Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (GM) tafsilotlari bu erda hujjatlashtiriladi. SEP (va jalb qilish dasturi) "jonli" hujjat bo'lib, u Loyihaning rivojlanishi bilan yangilanadi.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayonida aniqlangan muammolar ta'sirlarni baholashda qayd etilgan va kerak bo'lganda tegishli yumshatish choralarini ishlab chiqilgan.

6.1 Oldingi jalb qilish faoliyati

6.1.1 Suntrace boshlang'ich ekologik ekspertizasi

Nemis konsalting firmasi Suntrace joriy Loyiha uchun 2019-yilning noyabridan 2020-yilning oktabriga qadar dastlabki ekologik ekspertizadan o'tkazdi va shu sababli manfaatdor tomonlarning dastlabki ishtirokini o'tkazdi. Qaysi manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashgani, nima muhokama qilangani va eng muhimi, hozirgacha qaysi manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashmaganligi haqidagi rasmni yaratish uchun har qanday keyingi ishtirokni o'tkazishdan oldin ushbu maslahatlashuvlarning chuqurligi va kengligini tushunish muhimdir. Bu AECOMga ESIA uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturini loyiha kontekstiga moslashtirish imkonini beradi.

6.1.1.1 Usullar

Loyihaning ta'sir doirasidagi mahalliy manfaatdor tomonlar bilan dastlabki maslahatlashuvlar 2019 yil noyabr oyida har qanday loyiha faoliyati boshlanishidan oldin ularni taklif etilayotgan loyiha haqida xabardor qilish va fikr-mulohazalarini olish uchun o'tkazildi (Suntrace, 2020). Maslahatlashuvlarning ikkinchi raundi 2019-yil dekabr va 2020-yil yanvar oylarida o'tkazildi, o'shanda texnik va mahalliy atrof-muhit bo'yicha maslahatchilar/mutaxassislar birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlarni yig'ish uchun bir qator joylarga tashrif buyurishdi. 6-1-jadvalda maslahatlashuvning ikkinchi bosqichida uchrashgan shaxslarning tafsilotlari keltirilgan.

6-1-jadval: Suntrace ekologik ekspertizasi 2-bosqichida maslahat so'ralgan shaxslar ro'yxati

Jins raqami, yoshi, kasbi, yashash joyi	Sana	Manzil	
1	Erkak, 42 yosh, cho'pon, Ko'ktosh posyolkasi.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi maydoni
2	Erkak, 30 yosh, cho'pon.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi- Chapanchi Mehriyo qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi
3	Erkak, 45 yosh, cho'pon.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi- Chapanchi Mehriyo qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi
4	Erkak, 60 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tog'i-Muzrabot qishlog'i
5	Erkak, 23 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tog'i
6	Erkak, 60 yosh, Buyuk Ipak yo'li posyolkasi rahbari.	3/10/2020	Kampirtepa, IBA Amudaryo suv toshqinlari
7	Erkak, 63 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tepaligi – Yangier qishlog'i
8	Erkak, 44 yosh, cho'pon	3/11/2020	Qoraqir tog'i-Yangier qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi

Jins raqami, yoshi, kasbi, yashash joyi	Sana	Manzil
9	Erkak, 44 yosh, cho'pon.	3/11/2020 Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi uchastkasi
10	Ayol, 47 yosh, Bog'obod posyolkasi boshlig'i (bu aholi punkti Quyosh uchastkasidan shimolda joylashgan).	3/11/2020 Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi uchastkasi
11	Erkak, 57 yosh, mashhur.	12/3/2020 Qoraqir tog'i-Quyosh zavodi uchastkasi, Bog'obod posyolkalari
12	Erkak, 65 yosh, Surxondaryo viloyatida katta ovchi, Oqtepa ov uchastkasi (Oqtepa va uchta ko'l) bosh ovchisi.	3/9/2020 Jarqo'rg'on (elektr uzatish liniyasi)

Manba: (Suntrace, 2020)

6.1.1.2 Natijalar Ushbu

hamkorlik faoliyati natijalari mahalliy va mintaqaviy ekologik va ijtimoiy muammolarni tushunish va baholash imkonini berdi. Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlangan asosiy ekologik muammolar qurg'oqchilik mavsumida changning ko'payishi va qurilish bilan bog'liq chiqindilarni tashlab yuborishdan iborat edi.

Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlangan va muhokama qilingan ijtimoiy masalalar quyidagilardan iborat:

- Taklif etilayotgan uchastkadan hayvonlar boqish uchun foydalanilmaydi; mahalliy aholining chorva mollarini boqish uchun boshqa ajratilgan joylari bor.
- Biroq, taklif etilayotgan elektr uzatish liniyasi ichidagi va uning atrofidagi hudud chorva mollari/hayvonlarini boqish uchun ishlatiladi.
- Umuman olganda, taklif qilingan loyiha suhbatdan o'tgan manfaatdor tomonlar/qishloq aholisi tomonidan yuqori baholandi.
- Manfaatdor tomonlar/qishloq aholisi loyihaning hududdagi qishloqlarni har tomonlama rivojlantirish, jumladan, ayniqsa, qattiq qish va issiq yozda elektr energiyasidan foydalanish imkoniyatini yaxshilash va hayot sifatini yaxshilash uchun juda zarurligini ta'kidladilar.
- Mahalliy manfaatdor tomonlar/qishloq aholisi qurilish bosqichida vaqtinchalik va bir qancha doimiy ish o'rinlariga ega bo'lishga umid qilmoqda quyosh FV zavodida ish o'rinlari.
- Manfaatdor tomonlar qurilish vaqtida mavjud yo'llarga zarar yetkazilishi mumkinligi va foydalanish bosqichida elektr uzatish minoralarining mavjudligi sababli xavfsizlik bilan bog'liq xavotirlarni bildirdilar.

6.1.2 AECOM ESIA

ESIANi tayyorlash jarayonida mamlakatdagi loyiha guruhi tomonidan saytga dastlabki tashrif amalga oshirildi, unda manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha ba'zi keyingi tadbirlar kiritilgan. Saytga tashrif 2021-yil 21-24 - oktabr kunlari o'tkazildi. Shundan so'ng ESIA va LRP uchun qo'shimcha sayt tashriflari o'tkazildi.

6.1.2.1 Usullar

Manfaatdor tomonlarni jalb qilish ESIA ning barcha bosqichlarida muhim jarayondir, biroq ESIA ning dastlabki bosqichlarida tegishli manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilish ayniqsa foydalidir, chunki ularning ma'lumotlari ta'sirlarni baholash va ta'sirni yumshatish, boshqarish va yaxshilash choralari ishlab chiqishda hisobga olinishi mumkin. . Saytga tashrif buyurishdan oldin loyiha manfaatdor tomonlarning dastlabki ro'yxati aniqlandi.

Aniqlangan manfaatdor tomonlarga loyiha rivojlanishiga ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan shaxslar, guruhlar va tashkilotlar kiradi.

Loyihaning manfaatdor tomonlari ro'yxati ESIA tadqiqoti davomida doimiy ravishda qayta ko'rib chiqiladi (kerak bo'lganda kengaytiriladi yoki qisqartiriladi). Saytga tashrif davomida aniqlangan va ishtirok etgan manfaatdor tomonlar 6-2-jadvalda keltirilgan.

6-2-jadval: Saytga tashrif davomida jalb qilingan manfaatdor tomonlar guruhlari

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar
Mahalliy hukumat Vakillari	<ul style="list-style-type: none"> • Surxondaryo viloyati hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari • Sherobod tumani hokimi
	<ul style="list-style-type: none"> • Sherobod tumani hokimining birinchi o'rinbosari • Sherobod kadastri • Surxondaryo viloyati ekologiya bo'limi boshlig'i • Sherobod hokimligi investitsiyalar bo'limi boshlig'i • Bog'obod mahalla fuqarolar yig'ini raisi • Bog'obod mahallasi xotin-qizlar masalalari bo'yicha mutaxassisi • Qabriston mudiri
Jamoa tashkilotlari	
Jamiyat vakillari	<ul style="list-style-type: none"> • Bog'obod mahallasi ayollari • Yangi er, Tong yulduzi, Mehrgiyoh mahallalari rahbarlari

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar
Yerdan foydalanuvchilar	<ul style="list-style-type: none"> Sherobodlik fermerlar OXH yo'nalishi bo'yicha Fermer loyiha hududining g'yarbiy qismidagi yerdan foydalanmoqda 1-Fermer qo'yshni va loyiha hududidagi yerdan foydalanmoqda 2-fermer loyiha hududidagi yerga ega Bog'yobod y41 maktab maymuriyati va o'qituvchilari Mahalliy tarmoq Vakil Surxondaryo
Hamjamiyat a'zolari	geologiya boshqarmasi boshlig'i
Mutaxassislar, akademiklar	

Har bir ishtirok sessiyasi boshida Loyiha haqida qisqacha ma'lumot berildi va aniq manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilishning mantiqiy asoslari tushuntirildi. Ishtirok etish formati manfaatdor tomonlarning hozir bo'lgan soniga va atrof-muhitga (ya'ni, loyiha saytida yoki majlislar zalida) qarab o'zgarib turardi. Tanlangan hamkorlik metodologiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Muhim axborot beruvchi intervyular (KII):** bu metodologiya mahalliy hukumat vakillari bilan yakkama-yakka muloqot qilish uchun ishlatilgan. shu tarzda shug'ullanishga odatlanganlar. Ushbu metodologiya, shuningdek, loyihadan turli yo'llar bilan ta'sirlanishi mumkin bo'lgan aniq er foydalanuvchilari bilan ishlash uchun ham ishlatilgan.
- **Fokus-guruh muhokamalari (FGDs):** ushbu metodologiya loyiha va uning ehtimoliy ta'siri haqida o'xshash tashvishlari, ustuvorliklari va tasavvurlariga ega bo'lishi mumkin bo'lgan manfaatdor tomonlarning muayyan guruhlar bilan muloqot qilish uchun ishlatilgan. Bularga jamiyat a'zolari, ayollar, jamoat rahbarlari va o'qituvchilar kirdi.

KII va FGD ikkalasi ham har bir manfaatdor tomon uchun standart savollar ro'yxati bilan yarim tizimli formatga amal qildilar. Keyin manfaatdor tomonlarga ESIA bo'yicha maslahatchilarga savollar berish imkoniyati berildi. Loyihaning sayt xaritasi kerak bo'lganda ko'rgazmali yordam sifatida ishlatilgan.

6.1.2.2 Natijalar

Saytga tashrif davomida bir qator manfaatdor tomonlar ishtirok etdi, jumladan, mahalliy hukumat (**Xato!**

Malumot manbasi topilmadi.), mahalliy maktablar (**6-2-rasm**), jamoat rahbarlari (**6-3-rasm**) va fermerlar (**6-4-rasm**). Har bir manfaatdor tomonlar yig'ilishida eslatmalar olindi. Har bir uchrashuvda muhokama qilingan asosiy masalalar quyida keltirilgan.

6-1-rasm Bog'obod mahallasi ayollari bilan uchrashuv

6-2-rasm. 41-maktab o'qituvchilari va ma'muriyati bilan uchrashuv

6-3-rasm. Muzrobod tumanidagi mahalla rahbarlari va qabriston vakillari bilan uchrashuv

6-4-rasm. Fermerlar bilan uchrashuv

6-3-jadval. ESIA va LRP ishtiroki faoliyati

Manfaatdor tomon Turkum	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
Qamrovni aniqlash/ESIA FAZASI						
Mahalliy hokimiyat vakillari, jamoat tashkilotlari, jamoatchilik vakillari, erdan foydalanuvchilar, jamoatchilik vakillari, mutaxassislar, akademiklar	Yuzma-yuz guruh uchrashuvlari	21 va 24 2021 yil oktyabr	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha haqida ma'lumot Manfaatdor tomonlar ro'yxati Ekologik va ijtimoiy asos 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Mahalliy hokimiyat vakillari: Investitsiyalar bo'yicha mintaqa, hokimi Sherobod tumani hokimining birinchi o'rinbosari Kadastr	Yuzma-yuz guruh uchrashuvlari	21 oktyabr 2021 yil	<ul style="list-style-type: none"> Missiya vazifalari, manfaatdor tomonlar yig'ilishlari ro'yxati Hududning iqtisodiy ko'rsatkichlari haqida umumiy ma'lumot Fermer va yerdan foydalanuvchilarning ro'yxati Joriy ijara shartnomalari Qishloq xo'jaligi yerlari to'g'risidagi ma'lumotlarning mavjudligi Bo'lajak jamoatchilik maslahatlari 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Mahalliy bo'limlar boshliqlari: Ekologiya, investitsiyalar, geologiya	Yuzma-yuz guruh uchrashuvlari	21/22 2021 yil oktyabr	<ul style="list-style-type: none"> Loyihani ishlab chiqish bosqichida maslahatlar Mintaqadagi boy bioxilma-xillik va qizil kitob turlari Kelajakda jamoatchilik bilan maslahatlashishlar Loyiha hududida va TLda hech qanday razvedka rejasi yo'qligini tasdiqlash marshrut 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Mahalla Kreslolar: Bog'obod	Birga bir intervyu	21 oktyabr 2021 yil	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha haqida ma'lumot Ish bilan ta'minlash imkoniyatlari Jamiyatda loyiha haqida ma'lumot almashish Ish bilan ta'minlash 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
ning rahbarlari Yangi er, Tong Yulduzi,	Guruh uchrashuvlari	2021 yil 23 oktyabr	<ul style="list-style-type: none"> imkoniyatlari Rossiyaga ko'chib kelgan, lekin xohlayotganlar uchun imkoniyatlar qaytish Qabristonning ahamiyati va mahalliy hudud uchun kirish 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI

Manfaatdor tomon guruhi	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
Mehrgiyoh Mahalla						
Qabriston direktori	Birga bir intervyu	23 oktyabr 2021 yil	• Qabristonning ahamiyati, kirish joyi va bufer zonasiga bo'lgan talab o'sib bormoqda	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Fermerlar	Guruh uchrashuvlari yoki birma-bir intervyu	21/23/24 oktyabr 2021 yil	<ul style="list-style-type: none"> • Fermerlar OT yo'nalishi bo'ylab yashaydilar • • Eksport qiladigan bug'doy, paxta, mevalar yetishtir: dilar • Elektr tarmog'ining yakuniy loyihasi va uning joylashuvi bo'yicha kelgusi maslahatlar minoralar • Rezidentlar va qaytib kelgan iqtisodiy migrantlar uchun ish bilan ta'minlash imkoniyatlari • Ba'zi fermerlar tuman bandligi tomonidan elektr energiyasi asoslari bo'yicha o'qitildi • Loyiha chegaralari aniqligi • Kompensatsiya va tirikchilikni tiklashda yordam berish, masalan, agar loyiha tufayli yer yo'qolsa, boshqa erlarni taklif qilish 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Mahalla ayollar	Guruh uchrashuvlari	2021 yil 23 oktyabr	<ul style="list-style-type: none"> • Ish imkoniyatlari • Loyiha haqida ma'lumot • Mahalliy transportning etishmasligi muammosi • Suv va qishloq xo'jaligi faoliyatining etishmasligi • Qishloqda gaz quvurining yo'qligi • Mahalliy ayollar o'rtasidagi ishsizlik 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Xotin-qizlar masalalari bo'yicha mutaxassis Bog'obod mahallasi	Birga bir intervyu	23 oktyabr 2021 yil	<ul style="list-style-type: none"> • darajasi • Ayollar uchun mavjud bandlik, shu jumladan mavsumiy ishlar • Hukumatning ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarni qanday qo'llab-quvvatlashini muhokama qilish va Buning 9 toifasi • Ishsiz va himoyaga muhtoj ayollarning ma'lumotlar bazasi • Ishsizlar yoki himoyaga muhtoj ayollar uchun bandlik imkoniyatlari loyihadagi ayollar • 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Maktab ma'muriyati va o'qituvchilari	Guruh uchrashuvlari	2021 yil 23 oktyabr	Loyiha haqida ma'lumot • Hamjamiyat imkoniyatlari	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Mahalliy tarmoq vakili	Birga bir intervyu	22 oktyabr 2021 yil	• Loyiha bo'yicha maslahat rejaları • OHHL uchun marshrutni loyihalash	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Bog'-iobodda manfaatdor tomonlar uchrashuvlari Mahalla	Guruh uchrashuvlari	1 st 2021 yil dekabr	<ul style="list-style-type: none"> • Mahallalarning infratuzilmasi, kommunal xo'jaligi, maktablar, yo'llarning mavjud holatini muhokama qilish • Ishtirokchilar tomonidan qurilishga oid savollar muddatlari, loyiha dizayni, ishlab chiqarilgan energiya narxi, elektr energiyasi qayerga ketadi, 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI

Manfaatdor tomon guruhi	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
Mehrigie Mahalla						
Manfaatdor tomonlar uchrashuvlari Yangi Yer Mahalla	Guruh uchrashuvlari	2 -chi 2021 yil dekabr	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha haqida ma'lumot Asosiy bosqichlar • Uchrashuv sabablari • Ishtirokchilar tomonidan FV texnologiyasi printsipti, yaqin atrofdagi baliq xo'jaliklariga ta'siri, ichimlik suvi muammolari, bandlik imkoniyatlari, mutaxassislariga bo'lgan talablar, qabriston va uchastka o'rtasidagi yo'lining borishi mumkinligi bo'yicha savollari • Ma'lumotlar yig'ish. Mahalla • Loyiha haqida ma'lumot • Asosiy bosqichlar • Uchrashuv sabablari • Radiatsiyaga oid tashvish va savollar, 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Tong Yulduzi manfaatdor tomonlar yig'ilishi	Guruh uchrashuvlari	2 -chi 2021 yil dekabr	FV texnologiyasi printsipti • Mahalla ma'lumotlarini yig'ish	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
Fermerlar bilan uchrashuv (1 va 2)	Birga bir intervyular	2 -chi dekabr 2021 yil	<ul style="list-style-type: none"> Yerdan foydalanish Oldingi elektr ta'minoti • Suv quvurlarini o'rnatish rejalari • Muqobil yer uchastkalari va tirikchilikni tiklash bo'yicha ko'mak bo'yicha muhokamalar 	Yo'q	Telegram kanali/telefon	GBI
SCA va LRP FAZASI						
LRP jarayonini oshkor qilish Har uch tumandan hamjamiyat rahbarlari, har uch tumandan hokimlik vakili.	Yuzma-yuz jamoat yig'ilishi	15-16 __ __ avgust	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha hududi va OTL xaritasi taqdim etildi • Er olish kimga ta'sir qilishi mumkinligi haqida tushuntirish. (Ijaraga oluvchilar, norasmiy fermerlar, chorvadorlar va saytga kiradigan boshqa jamoa a'zolari) Ta'sir turlari, shu jumladan doimiy yer egallash, vaqtinchalik yer olish va sterilizatsiya zonasi bilan bog'liq shartlar haqida tushuntirish. Yer olish jarayoni va tadqiqot va qurilishning asosiy sanasi haqida tushuntirish. • LRP jarayonining tamoyillari tushuntirildi, jumladan: • Yo'qotilgan barcha er va mulklar uchun kompensatsiya beriladi yoki shikastlangan Tadqiqot sanasidan so'ng, yangi ekinlar, binolar yoki sotilgan yerlar bo'ladi yozilmaydi yoki kompensatsiya qilinmaydi Yuqori ta'sirga uchragan uy xo'jaliklari qo'shimcha tirikchilikka ega bo'ladi 	Oshkora qilish Power Point Taqdimot	Reklama ichida Telegram guruhi	GBI

Manfaatdor tomon guruhi	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
			<ul style="list-style-type: none"> • ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari qo'llab-quvvatlanadi • Jamiyat bilan maslahatlashiladi va qaror qabul qilishda ishtirok etadi qilish • Barcha shikoyat va shikoyatlar yozib olinadi va ko'rib chiqiladi • Kelgusi so'rovlar va majburiyatlar • Shikoyat mexanizmi uchun aloqa ma'lumotlari 			
Ijtimoiy Iqtisodiy Tadqiqot bilan suhbat hammasi ta'sir qildi Lizing oluvchilar	Yakkama-yakka intervyu	29 avgust - 2 sentabr Har xil Joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Demografik ma'lumotlarni yig'ish • Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni yig'ish • Yashash uchun ma'lumot to'plash. 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
Baholash Barcha ta'sirlanganlar bilan uchrashuv Lizing oluvchilar	Yakkama-yakka intervyu	29 avgust - 2 sentabr Har xil Joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Baholash uchun ma'lumot to'plash 	Xafalik Mexanizm varaqasi Tugatish sanasi shakli	• Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
Ijtimoiy Iqtisodiy Klaster fermerlari bilan so'rov suhbatlari	Yakkama-yakka intervyu	8-9 __ 2022 yil sentyabr Har xil Joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Demografik ma'lumotlarni yig'ish • Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni yig'ish • Yashash uchun ma'lumot to'plash. 	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
o'rinbosari uchun hokimlik Sherobod	Yuzma-yuz guruh uchrashuvi	17 sentyabr hokimlik Idora	<ul style="list-style-type: none"> • LRP jarayoni • Kelajakdagi jalb qilish tadbirlari (kreditorlar tashrifi va LRP tekshiruvi) • Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari • Fermer xo'jaligi va turmush sharoiti bilan bog'liq dolzarb muammolar • Ma'lum va mumkin bo'lgan ta'sirlar. loyiha • Ta'sirga uchragan odamlarni, shu jumladan norasmiy fermerlar va chorvadorlarni aniqlash. • Zaif odamlar va guruhlarni aniqlash • Joriy boshqaruv tuzilmalari va jamiyat faoliyati (Masalan, chorvachilik aylanishlari) 	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
			<ul style="list-style-type: none"> • Tirikchilikni tiklash va qo'llab-quvvatlashning potentsial imkoniyatlari 			

Manfaatdor tomon guruhi	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
o'rinbosari hokimlik Ayollar va Oila masalalari	Guruhda yuzma-yuz uchrashuv	17 sentyabr hokimlik Idora	<ul style="list-style-type: none"> Ayollarni ish bilan ta'minlash Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash "Temir bloknot" Fermer xo'jaligida ayollar duch keladigan muammolar Fermer ishchilari va mavsumiy ishlardagi ayollar 	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
o'rinbosari hokimlik Yoshlar	Guruhda yuzma-yuz uchrashuv	17 sentyabr hokimlik Idora	<ul style="list-style-type: none"> Yoshlarni ish bilan ta'minlash Kam ta'minlangan yoshlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash "Temir bloknot" Fermer xo'jaligida ayollar duch keladigan muammolar Fermer ishchilari va mavsumiy ishlardagi ayollar 	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
rahbari Mintaqaviy Qishloq xo'jaligi Bo'lim Kadastr vakili Bo'lim	Yuzma-yuz guruh uchrashuv	17 sentyabr hokimlik Idora Mintaqaviy Qishloq xo'jaligi Bo'lim Idora	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Fermer xo'jaligi va turmush sharoiti bilan bog'liq dolzarb muammolar Ma'lum va mumkin bo'lgan ta'sirlar. loyiha Yer tartibi va Masdar bilan aniqlangan nomuvofiqliklar Xarita 	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
Paxtachilik Klaster	Guruhda yuzma-yuz uchrashuv	17 sentyabr hokimlik Idora	<ul style="list-style-type: none"> Paxta fermasi qanday ishlashiga oid ma'lumotlar to'plandi Xodimlar/fermer oilalariga OTL qanday ta'sir qilishi mumkinligini tushunish Barcha muzokaralar ish beruvchi sifatida klaster fermasi orqali o'tishi kerakligi tasdiqlandi. <p>Masdar va klaster xodimlarning tirikchiligini himoya qilish uchun</p>	Yo'q	• Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
Bog'obod Mahalla Jamiyat A'zolar Jamiyat Rahbarlar	Yuzma-yuz guruh uchrashuv	17 sentyabr hokimlik Idora	<ul style="list-style-type: none"> LRP jarayoni Kelajakdagi jalb qilish tadbirlari (kreditorlar tashrifi va LRP tekshiruvi) Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Dehqonchilik va tirikchilik bilan bog'liq dolzarb muammolar Agar chorvadorlar hozir yerdan foydalansalar Ma'qul bo'lgan chorvachilik hududlari shimolida joylashganligi tasdiqlangan. sayt Mahallalarda qancha ayollar paxtachilikda mavsumiy mehnat qilayotganini muhokama qilish 	Yo'q	• Oldindan ogohlantirish yoqilgan Telegram kanali	AECOM va GBI

Manfaatdor tomon Turkum	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish Materiallar	Oldindan Bildirishnoma	Mas'uliyat
Norasmiy fermer Kadastr vakili Bo'lim	Guruhda yuzma-yuz uchrashuv	18 sentyabr Quyosh PV Hudud	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha va unga qanday ta'sir qilishi mumkinligini muhokama qildi. O'zining fermasi va uyidan qochish yo'llarini muhokama qildi Uning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli haqida ma'lumot to'pladi. holatlar O'zining muqobil erini va suvga qanday kirishini muhokama qildi norasmiy dehqonchilik qilayotgan erlarda loyiha haqidagi fikrlarini muhokama qildi 	Yo'q	• Yo'q	AECOM va GBI
Qo'shni Fermer Kadastr vakili Bo'lim	Yuzma-yuz guruh uchrashuv	18 sentyabr Quyosh PV Hudud	<ul style="list-style-type: none"> loyihaning borishini muhokama qildi Re o'z eriga ta'sir qilmasligini tasdiqladi 	Yo'q	• Yo'q	AECOM va GBI
Dehqonning o'g'li ijaraga olingan SB070 Kadastr vakili Bo'lim	Guruhda yuzma-yuz uchrashuv	Fermerning turar joyi	<ul style="list-style-type: none"> Uning Solar PV hududidagi yeridan hozir qanday foydalanilayotgani muhokama qilindi va u erdan foydalanmayotgani tushuntirildi. 	Yo'q	• Yo'q	AECOM va GBI
Ijarachi SB070	Birga bir intervyu	Telefon qo'ng'irogi	<ul style="list-style-type: none"> Uning Solar PV hududidagi erining hozirgi holatini muhokama qildi foydalanilmoqda. Bu yerdan chorvachilik uchun foydalanish niyati borligini tushuntirdi. 	Yo'q	• Yo'q	AECOM va GBI
Ijarachi SB064	Birga bir intervyu	Telefon qo'ng'irogi	<ul style="list-style-type: none"> Uning Solar PV hududidagi erining hozirgi holatini muhokama qildi foydalanilmoqda. Bu yerdan chorvachilik uchun foydalanish niyati borligini tushuntirdi. 	Yo'q	• Yo'q	GBI

Masdar va kreditorlar tomonidan manfaatdor tomonlarning keng qamrovli ishtiroki dasturi yakunlandi. Ushbu dasturning bir qismi Loyihaning manfaatdor tomonlarini, jumladan markaziy va mahalliy hukumat organlari, zarar ko'rgan jamoalar va ularning norasmiy rahbariyatini jalb qilishni o'z ichiga oldi. 6-4-jadvalda manfaatdor tomonlarning ishtiroki jadvali, manfaatdor tomonlar guruhi, ishtirokchilar va maslahatlashuv usullari ko'rsatilgan. Ushbu tadbirlarning ustuvor yo'nalishi ayollar va marginal guruhlarining munosib vakilligini ta'minlash edi. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha kun tartibi oldingi hamkorlik, erga kirish va ta'sirlangan tirikchilik vositalari, boshqa ijtimoiy-iqtisodiy masalalar, atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari, qurilish resurslari va kommunal xizmatlar hamda E&S monitoringini qamrab oldi. Ushbu sessiyalarda berilgan fikr-mulohazalarning qisqacha mazmunini llovada topish mumkin.

6-4-jadval. Masdar ESDD manfaatdor tomonlarni jalb qilish jadvali, maslahat usullari, maqsadli tomonlar va ishtirokchilar (Atrof-muhit va ijtimoiy muammolarni aniqlash hisobotidan)

Sana	Manfaatdor tomonlar guruhi ishtirokchilari	Maslahat rejimi
2022 yil 12-13 oktyabr	Suxondaryo viloyati Ma'muriyat (Hokimlik)	Asosiy ma'lumot beruvchi Intervyu (KII)
	<ul style="list-style-type: none"> Viloyat hokimligi kotibiyati mudirining o'rinbosari. Hududiy • Ekologiya, investisiya va tashqi savdo va madaniy meros boshqarmalari mutaxassislari. • Davlat aktivlarini boshqarish agentligi (SAMA) vakillari. ESDD va ESIA mutaxassislari maslahatchilar. Loyiha kreditorlari delegatsiyasi. 	
	Sherobod va Muzrabot tumanlari (hokimliklar) ma'muriyati	Asosiy ma'lumot beruvchi Intervyu (KII)
	<ul style="list-style-type: none"> Tuman hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari. – hokimning qurilish ishlari bo'yicha o'rinbosari. Gender va oila farovonligi bo'limi boshlig'i • ta'minoti davlat korxonasi rahbarlari. qishloq, suv xo'jaligi va irrigatsiya, kadastr, qurilish va ekologiya bo'limlari tumani hokimi o'rinbosari. va ESIA bo'yicha maslahatchilar Loyiha kreditorlari delegatsiyasi 	
	Ta'sir qilingan jamoalar (mahallalar), xususan: - Bog'ishamol - Mehrijiyo - Yangi er - Bog'obod	Fokus guruhi Munozara (FGD)
	<ul style="list-style-type: none"> Jamiyat yetakchilari (oqsoqollar va raislar). Jamiyatning boshqa a'zolari, shu jumladan zaif aholi. ESDD va ESIA mutaxassislari maslahatchilar. - Loyiha kreditorlari delegatsiyasi. 	
2022 yil 14 oktyabr	Energetika vazirligi	Asosiy ma'lumot beruvchi Intervyu (KII)
	<ul style="list-style-type: none"> -Vazirlikning bosh mutaxassislari Qayta tiklanadigan energiya bo'limlari. Yuridik maslahatchi. ESDD va ESIA mutaxassislari maslahatchilar. - Loyiha kreditorlari delegatsiyasi. 	
	Davlat qo'mitasi Ekologiya va Ekologik Himoya (SCEEP)	Yo'q
	Sanitariya va Epidemiologik Farovonlik va jamoat Sog'liqni saqlash xizmati (SEWPHS)	Yo'q

6.2 Kelajakda ishtirok etish faoliyati

Kelajakda rejalashtirilgan jalb qilish usullari quyidagi toifalarga bo'linadi:

- **Xabar berish usullari:** manfaatdor tomonlarni va umumiy aholini SEP faoliyati va loyihani ishlab chiqish jarayoni haqida xabardor qilish uchun foydalaniladi
- **Oshkor qilish va maslahat usullari:** manfaatdor tomonlarga ma'lumot berish yoki manfaatdor tomonlar bilan ma'lumot almashish uchun ikki tomonlama muloqot qilish uchun ishlatiladi va ular o'z navbatida loyiha bo'yicha o'z fikrlari va xavotirlarini bildirishi mumkin.
- **Tashqi shikoyat mexanizmi:** loyiha bilan bog'liq muammolar bo'yicha manfaatdor tomonlarning tashvishlari va shikoyatlarini qabul qilish va hal qilishga yordam berish tizimi

6-7 va 6-8-jadvallarda ESIA bosqichida manfaatdor tomonlarni jalb qilish uchun taklif qilingan vaqt jadvali va har bir manfaatdor tomonlarni jalb qilish bosqichi va har bir turdagi manfaatdor tomonlar uchun taklif qilinadigan vositalar tasvirlangan.

SEP loyihasi qurilish va ekspluatatsiya bosqichlarida davom etayotgan hamkorlikni hisobga olish uchun yangilanadi.

Kelajakdagi barcha jalb qilish tadbirlariga kelsak, zaif guruhlariga e'tibor qaratiladi. Yig'ilishlarda tarqatiladigan resurslar alohida shaxslarga mos ravishda ajratiladi. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi loyihadan ta'sirlangan shaxslar (PAP), shuningdek, nochor va zaif guruhlariga qaratilgan tadbirlarni o'z ichiga oladi. Dastur shuningdek, genderga asoslangan zo'ravonlik (GBV), jinsiy ekspluatatsiya harakatlari (SEA) va jinsiy zo'ravonlik (SH) uchun xavflarning oldini olish va kamaytirish choralarini o'z ichiga oladi.

6.2.1 ESIA bo'yicha oshkor qilish

Barcha kreditorlar ESIA va qo'llab-quvvatlovchi hujjatlarni (SEP, LRP) loyihaning qurilish bosqichi boshlanishidan oldin manfaatdor tomonlarga oshkor etilishini talab qiladi.

Oshkora qilish jarayonining umumiy maqsadi barcha manfaatdor tomonlarni ESIA va LRP jarayonining natijalari to'g'risida xabardor qilish va manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari asosida yumshatish choralarini yanada takomillashtirish va o'zgartirishdan iborat. Maqsad loyihaning qurilish bosqichi boshlanishidan oldin loyihaga ta'sir ko'rsatadigan odamlar va boshqa manfaatdor tomonlarning ehtiyojlarini qondirishni ta'minlashdir.

Kreditor talablariga muvofiq, ushbu loyiha B toifasiga kiradi va shuning uchun ushbu turdagi Loyiha uchun maxsus qoidalarga rioya qilishi kerak. Eng qat'iy talab AIB tomonidan qo'yilgan bo'lib, u Ekologik va ijtimoiy ma'lumotlarning bank tomonidan tasdiqlanishidan kamida 30 kalendar kun oldin oshkor etilishini talab qiladi. Shu sababli, Masdar ushbu siyosatga sherik bo'ladi, bu loyihaning boshqa kreditorlari siyosatidagi vaqt jadvalarini ham qondiradi.

Barcha hujjatlar qulay tarzda taqdim etiladi, masalan, mijozning veb-saytida va loyihadan ta'sirlangan odamlar uchun sayt atrofidagi tegishli joylarda, masalan, mahalliy Mahalas idoralari va maktab binolarida.

Ma'lumotni oshkor qilish genderga bog'liq, madaniy jihatdan mos keladigan tarzda amalga oshirilishi va mahalliy o'zbek va ingliz tillarida mavjud bo'lishi kerak.

ESIA bilan bir qatorda, hujjatning qisqacha mazmunini (o'zbek tilida ham) taqdim etadigan Texnik bo'lmagan xulosalar ham taqdim etiladi. Quyidagi ma'lumotlar jabrlanuvchi hamjamiyat uchun umumlashtirilgan shaklda kiritilishi kerak: 1. Loyihaning maqsadi, tabiati va ko'lami 2. Taklif etilayotgan loyiha faoliyatining davomiyligi 3. Har qanday xavflar, potentsial ta'sirlar va ularni yumshatish choralarini 4. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha taklif qilingan jarayon 5. Shikoyat Mexanizm

Quyidagi jadvalda qurilishdan oldin oshkor qilish jarayonida paydo bo'lgan savollar va tashvishlarni qayd etish va hal qilish uchun namunaviy ramka ko'rsatilgan.

6-5-jadval – ESIA jarayonida ishtirok etish tadbirlari davomida bildirilgan sharhlarni olish uchun foydalaniladigan misol jadvali

Manfaatdor tomonlar toifasi/Guruh	Manfaatdor tomon/tashkilot	Xavotirlar Ko'tarilgan/Tavsiya etilganlar	davomida javob Manfaatdor tomon Ishtirok etish Faoliyat	ESIA da fikr-mulohazalarning ko'rib chiqilishini kuzatish va usullari
Kreditorlar va xalqaro manfaatdor tomonlar				
Milliy hukumat idoralari va idoralari				
Mintaqaviy va mahalliy hokimiyat organlari				
Fuqarolik jamiyati				
AOI ichidagi ta'sirlangan jamoalar				
Loyihadan ta'sirlangan odamlar (LRPda ko'rsatilgan)				

Jadval 6-6- Oshkora holati/vaqt jadvali

Vazifa	Holat
ESIA ma'lumotlarini oshkor qilishdan oldin kompaniya loyihaning odamlarga Allaqachon tugallangan va boshqa tegishli manfaatdor tomonlarga ta'sir ko'rsatadigan har qanday tashvishlari oldingi ishtirok etish paytida ko'rib chiqilganligini ta'minlaydi.	Allaqachon tugallangan
OVOS Toshkent/Tuman bo'limlarida jamoatchilik eshituvlari	Allaqachon tugallangan
Kreditor tomonidan ingliz va o'zbek hujjatlarini oshkor qilish va kompaniya veb-saytida 30 kun davomida e'lon qilish. Tegishli hollarda inson huquqlari va iqlim o'zgarishi xavfi va ta'siri haqida qisqacha ma'lumotni o'z ichiga olgan ESIAning qisqacha tavsifini taqdim etish.	Qurilish boshlanishidan oldin bajarilishi kerak (tasdiqlangan dastlabki ishlar bundan mustasno)
Barcha manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari, tashvishlari va shikoyatlarini yozib olish va ko'rib chiqish, kerak bo'lganda SEP va boshqa hujjatlarni yangilash.	Yillik monitoring hisobotiga kiritilishi

6-7-jadval ESIA ma'lumotlarini oshkor qilishdan oldin Masdar tomonidan rejalashtirilgan kelajakdagi maslahatlashuv

Sana	Manfaatdor tomon Turkum	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/	Sana Bildirishnoma	Xabar berish usuli	Maqsad	Shaxs
LRP							
Tekshirish							
TBC	Jamiyat yetakchilari hokimlik vakili Kadastr idorasi vakili Qishloq xo'jaligi Bo'lim	Yuzma-yuz	Sherobod hokimlik	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqalar bering (uchrashuvdan oldin) • Aniqlangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> - Yaylov joylariga kirish - OTL uchun yer olish - Kirish yo'li - Tarixiy ta'sirlar • Tirikchilikni tiklash imkoniyatlari bo'yicha maslahatlashing • Shikoyat mexanizmini bildirish (batafsil) 	GBI
TBC	Jamiyat rahbarlari va mahallalar	Guruh yig'ilishi	Bobg'obod Mahallalar	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqalar bering (uchrashuvdan oldin) • Aniqlangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> - Yaylov joylariga kirish - OTL uchun yer olish - Kirish marshruti • Jamiyatga foyda olish imkoniyatlarini taqdim etish • Shikoyat mexanizmini bildirish (batafsil) 	GBI
TBC	Bo'ylab barcha fermerlar OTL	Guruh yig'ilishi	hokimligi	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqani bering (uchrashuvdan oldin) • er uchastkasini taqdim eting • Sterilizatsiya zonasida ta'sir ko'rsatish • Pul kompensatsiyasi berilishini tasdiqlash • Naqd kompensatsiya miqdorini tasdiqlash (agar iloji bo'lsa) • Shikoyat mexanizmini bildirish (tafsilotlar • Ulardan tekshirish so'rovini to'ldirishlarini va imzo chekishlarini so'rang . 	GBI
TBC	Klaster fermasi	Yuzma-yuz	Klaster fermasi	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqalar bering (uchrashuvdan oldin) • Aniqlangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> - Yaylov joylariga kirish - OTL uchun yer olish - Kirish yo'li • Zarar ko'rgan fermer xo'jaliklarining ish haqini saqlab qolish bo'yicha kelishuvni muhokama qilish 	GBI
TBC	Qamoqxona rahbarlari	Yuzma-yuz	Qamoqxona	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqalar bering (uchrashuvdan oldin) • Aniqlangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> - Yaylov joylariga kirish 	GBI

- OTL uchun yer olish
- Kirish yo'li

TBC	Yer egalari va Chorvachilar	Yuzma-yuz	TBC	TBC	Telefon qo'ng'irog'i & Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Zarar ko'rgan er egalari bilan aktivlarni o'rganish va baholash natijalarini tekshirish • Zarar ko'rgan er egalari va chorvadorlarni tegishli baholash usullari, kompensatsiya va ko'chirishda yordam berish tamoyillari haqida xabardor qilish • Individual va jamoaviy huquqlarni tushunarli va oshkora taqdim etish • Aktivlarni inventarizatsiya qilish va keyingi baholash natijalariga e'tirozlar aktivlarni kuzatish, ishtirokida tekshirish va/yoki bahsli baholash jihatlarini takrorlashni kafolatlaydi.	GBI
-----	--------------------------------	-----------	-----	-----	------------------------------------	--	-----

6-8-jadval. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish dasturi

Manfaatdor tomon Turkum	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
ESIA ma'lumotlarini oshkor qilish bosqichi						
Barcha manfaatdor tomonlar guruhlar	<ul style="list-style-type: none"> Internetda oshkor qilish ESIANing qog'oz versiyalarini joylashtirish jamoat joylarida² Jamoat joylarida varaqalar OAV e'lonlar 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> natijalarini oshkor qilish va muhokama qilish ESIA bo'yicha onlayn tadqiqot Natijalarni oshkor qilish va muhokama qilish ESIA tadqiqoti 	<ul style="list-style-type: none"> Texnik bo'lmagan Xulosa (NTS). ESIA onlayn Mahalliy ESIA to'plami 	<ul style="list-style-type: none"> OAV e'lonlar Veb-sayt e'lonlari 	<ul style="list-style-type: none"> Mahalliy hokimiyat va mijoz (E&S ko'magida) maslahatchi)
Mahallas idorasi	<ul style="list-style-type: none"> Yakkama-yakka uchrashuvlar Telefon qo'ng'iroqlari ESIANing qog'oz nusxalarini jamoat joylarida joylashtirish² varaqalar joylashtirish 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> Mahalliy ESIA paketini oshkor qilishni tashkil qilish 	ESIA to'plami	Shaxsiy shovqin	E&S bo'yicha maslahatchi (mijoz ko'magida)
bilan muhokama qilish yagona ayollar guruhlar va xotin-qizlar qo'mitasidan mutaxassis	<ul style="list-style-type: none"> Jamoatchilik muhokamasi tadbiri Guruh majlisi 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> natijalarini oshkor qilish va muhokama qilish ESIA tadqiqoti Jamoatchilik muhokamasiga muqobil uchrashuv 	ESIA to'plami	Shaxsiy shovqin	E&S bo'yicha maslahatchi (mijoz ko'magida)
QURILISH BOZQASI						
Barcha manfaatdor tomonlar guruhlar	<ul style="list-style-type: none"> Internetda oshkor qilish ESIANing qog'oz nusxalarini jamoat joylarida joylashtirish² Jamoat joylarida varaqalar Media e'lonlar 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> Qurilishni oshkor qilish va muhokama qilish holati va sodir bo'lishi kerak bo'lgan har qanday muhim voqealar (masalan, komponentni etkazib berish) 	Eslatmalar	<ul style="list-style-type: none"> Ommaviy axborot vositalarida e'lonlar Veb-sayt e'lonlari. Jamoat joylarida e'lon qilingan. 	Mijoz
Kirish bo'ylab mahalliy jamoalar	<ul style="list-style-type: none"> Jamoatchilik muhokamasi (qurilish boshlanishidan oldin) 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> Jamiyat va yo'l foydalanuvchilari xavfsizligi Shikoyat mexanizmlarini tushuntirish Potensial ishga joylashish imkoniyatlarini reklama qilish 	ESIA to'plami	<ul style="list-style-type: none"> Shaxsiy muloqot Jamoat joylarida e'lon qilingan 	Mijoz

² ESIA hujjatining qog'oz versiyalari manfaatdor tomonlar o'qishi uchun mahalliy tilda ochiq jamoat joylariga joylashtiriladi. A'zolarni qayd etish uchun ESIA hujjatida ro'yxatga olish va sharhlar qutisi qoldiriladi ESIA bilan maslahatlashgan jamoatchilik va jamiyatning har qanday fikr-mulohazalarini olish uchun. Loyiha qurilish bosqichiga o'tayotganda ular ushbu muammolarni hal qilishlari uchun bu ma'lumotlar Mijoz bilan baham ko'riladi.

Manfaatdor tomon Turkum	Manfaatdor tomon Ishtirok etish Usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	Oldindan o'rtacha Bildirishnoma	Mas'uliyat
yo'llar va loyiha maydoniga yaqin						
Mintaqaviy Hukumat Agentliklar	<ul style="list-style-type: none"> • Yakkama-yakka uchrashuv 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> • Qurilishni oshkor qilish va muhokama qilish holati va sodir bo'lishi kerak bo'lgan har qanday muhim voqealar (masalan, komponentni etkazib berish) 	ESIA to'plami	<ul style="list-style-type: none"> • Shaxsiy muloqot 	Mijoz
Mahalla idoralari	<ul style="list-style-type: none"> • Yakkama-yakka uchrashuvlar • Telefon qo'ng'iroqlari • ESIAning qog'oz nusxalarini jamoat joylarida joylashtirish2 • varaqalar va shikoyat blankalarini joylashtirish 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> • Qurilishni oshkor qilish va muhokama qilish holati va sodir bo'lishi kerak bo'lgan har qanday muhim voqealar (masalan, komponentni etkazib berish). • Potensial ishga joylashish imkoniyatlarini reklama qilish • Shikoyat/izoh shakllarini to'plash 	ESIA to'plami	<ul style="list-style-type: none"> • Shaxsiy muloqot • Jamoat joylarida e'lon qilingan 	Mijoz
Barcha manfaatdor tomonlar guruhlar	<ul style="list-style-type: none"> • Ommaviy tadbir • Jamoat joylarida varaqalar joylashtirish • Ommaviy axborot vositalarida e'lonlar 	Joy/sana: [TBC]	<ul style="list-style-type: none"> • Qurilishni oshkor qilish va muhokama qilish holati va ro'y berishi kerak bo'lgan har qanday muhim voqealar (masalan, komponentni yetkazib berish) • potensial ishga joylashish imkoniyatlari to'g'risida hamjamiyatni xabardor qilish • potensial shikoyatlar bo'yicha fikr-mulohazalarni to'plash va taqdim etish 	ESIA to'plami ESIA NTS onlayn	<ul style="list-style-type: none"> • Media e'lonlar • Jamoat joylarida e'lon qilingan 	Mijoz

7. Asboblar, texnikalar va yozuvlarni boshqarish

7.1 Kirish

Ushbu bo'limda manfaatdor tomonlar bilan muloqot qilishda foydalaniladigan/qo'llanilishi mumkin bo'lgan vositalar va texnikalar, shu jumladan tez-tez beriladigan savollar va javoblar hamda manfaatdor tomonlar bilan ma'lumot almashish va ularning fikr-mulohazalarini yig'ish va yig'ish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan maxsus vositalar va texnikalar qisqacha tavsiflanadi.

7.2 Manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qilish uchun vositalar va texnikalar

Loyiha ma'lumotlarini oshkor qilish va majburiyat ma'lumotlarini to'plash uchun turli xil vositalar va usullardan foydalanish mumkin. Loyiha uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan asosiy vositalar va texnikalar **7-1-jadvalda jamlangan**.

7-1-jadval: Axborotni oshkor qilish va to'plash vositalari va usullari

Maqsad	Asbob/texnika	Tavsif
Ma'lumotni baham ko'ring va oshkor qiling	Jamoat yig'ilishi	Axborotni manfaatdor tomonlarning keng doirasiga oshkor qilish imkonini beradi. Loyiha ma'lumotlari bosma formatda taqdim etilishi mumkin va Masdar xodimlari og'zaki tushuntirishlar berishi mumkin. Axborotni oshkor qilishning yagona vositasi sifatida foydalanilmasligi kerak, lekin kamroq ovozli va mobil manfaatdor tomonlarga (masalan, afisha/flyer/varaqalar, xatlar va ommaviy axborot vositalari) erisha oladigan texnika bilan birlashtirishni ko'rib chiqing.
	Plakat/flyer/varaqalar	Barcha manfaatdor tomonlarni holat va varaqalar haqida xabardor qilish uchun plakatlarni, flyerlarni yoki varaqalardan foydalaning, loyihaning borishi. Ommaviy yig'ilishda qatnashish ehtimoli kamroq bo'lgan manfaatdor tomonlarga murojaat qilish vositasi. Shikoyat mexanizmini tushuntirish uchun afisha/flyer/varaqachadan ham foydalanish mumkin.
	Xat	Loyiha ma'lumotlarini tarqatish vositasi. Bundan tashqari, manfaatdor tomonlarning sharhlari qanday ko'rib chiqilganligi haqida yangilash uchun qayta aloqa mexanizmi sifatida foydalanish mumkin. Flyer bilan birlashtirish va sharh formasini qo'shishni o'ylab ko'ring.
	OAV (radio, bosma, televidziy)	Televideniye va bosma ommaviy axborot vositalaridan milliy miqyosda foydalanish mumkin. Ruxsatnomalar, ishga joylashish va har qanday muayyan loyiha taraqqiyoti yangilanishlari haqidagi ma'lumotlarni oshkor qilish uchun foydalidir.
Ma'lumot va fikr-mulohazalarni to'plang va tuzing	Fokus-guruh muhokamasi (FGD)	Muayyan masalalar bo'yicha in'ikoslarni chuqur o'rganish uchun foydalanish mumkin.
	Chuqur norasmiy intervyu	Manfaatdor tomonlar bilan aloqa o'rnatish va ularning loyihaga individual nuqtai nazarini o'rganish uchun foydali texnika. Bu ko'p vaqt talab qiladigan jarayon va odatda asosiy manfaatdor tomonlar uchun ajratilgan.
	Izoh shakli	Manfaatdor tomonlardan ma'lumotlarni alohida o'rganish va kamroq ovozli manfaatdor tomonlarga Loyiha bo'yicha o'z fikrlarini baham ko'rishga imkon berish vositasi. Jamoat yig'ilishlarida foydalanish kerak.
	Shikoyat shakli	Muayyan loyiha faoliyati yoki faoliyatiga oid ma'lum manfaatdor tomondan ma'lumot to'plash va manfaatdor tomonlarga ularning shikoyatlarini qabul qilish/tan olish to'g'risidagi yozuvni taqdim etish.

Manba: "Samarali jamoatchilik ishtiroki texnikasi" dan moslashtirilgan, Xalqaro jamoatchilik ishtiroki assotsiatsiyasi, 2011 yil

Quyida keltirilgan xabar berish usullari axborotni oshkor qilish va maslahat tadbirlarini e'lon qilish uchun ishlatilishi mumkin.

7.3 Tablolar va plakatlarni

Yoritgichlar va plakatlarni mahalliy hamjamiyatlarni va boshqa manfaatdor tomonlarni maslahatlashuv faoliyati haqida xabardor qilish uchun foydalidir. Ushbu usullar, agar iloji bo'lsa, tegishli ma'lumotni og'zaki ravishda tarqatish imkonini berish uchun muayyan faoliyatdan ikki hafta oldin (masalan, jamoatchilik maslahati) qo'llaniladi.

7.4 Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Masdar Jamiyat bilan aloqalar bo'yicha xodimni (CLO) ishga oladi, u:

- manfaatdor tomonlar bilan muloqot qilish.
- Loyihaning shikoyat qilish mexanizmini boshqarib, birinchi navbatda shikoyatchiga javob berib va shikoyatchi bilan aloqani saqlang butun jarayon davomida jamoatchilik rahbarlarining taklifi doirasidagi shikoyatlarni tekshirish va tugatish.

- Kompensatsiya jarayonini, shu jumladan kompensatsiya hujjatlarini berish, to'lovlar, saqlash va barchasini boshqarish maxfiy ma'lumotlar.
- Shikoyat shakllarini qabul qiling va to'ldiring va E&S guruhiga hisobot bering.
- Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasini va ma'lumotlar bazasini, shu jumladan yig'ilish protokollarini saqlang.
- Bo'lajak tadbirlar, uchrashuvlar va treninglar haqida jamoatchilik bilan muloqot qilish.
- Kerakli hollarda LRP uchun plakatlarni, press-relizlarni, ommaviy axborot vositalari va boshqa tashqi aloqalarni tayyorlang.

7.5 Oshkor qilish va maslahat usullari

Loyihaning tegishli ma'lumotlarini oshkor qilish ta'sirlangan jamoalar va boshqa manfaatdor tomonlarga loyihaning xavflari, ta'siri va imkoniyatlarini tushunishga yordam beradi. Manfaatdor tomonlarni to'liq, to'g'ri va tushunarli ma'lumotlar bilan ta'minlash mazmunli ishtirok etish uchun zarurdir. Tegishli hollarda loyiha haqidagi barcha yozma ma'lumotlar ingliz va o'zbek tillarida e'lon qilinadi. Maslahat usullari manfaatdor tomonlarga fikr bildirish va Loyiha bo'yicha o'z tashvishlari, shikoyatlari yoki takliflari bilan bo'lishish mexanizmini ta'minlaydi.

7.6 Onlayn oshkor qilish

Onlayn ma'lumot Internetga ega bo'lgan barcha manfaatdor tomonlar uchun hujjatlarga tez va bepul kirish imkonini beradi. Onlayn tarzda oshkor qilingan hujjatlar shu maqsadda Masdar tomonidan yaratilgan veb-saytda oshkor qilinadi. Quyidagi hujjatlar ommaga oshkor qilinadi:

- Dastlabki ESIA.
- Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi loyihasi (ushbu hujjat).
- Milliy organlar va agar mavjud bo'lsa, kreditorlar tomonidan tasdiqlangan yakuniy ESIA/OVOS va agar mavjud bo'lsa, ruxsatnomalarda belgilangan tasdiqlash shartlari).
- ESIAning texnik bo'lmagan xulosasi.
- Ekologik va ijtimoiy harakatlar rejasi.
- Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruvning asosiy rejasi.
- Mustaqil, tashqi muvofiqlik auditlarining xulosasi.
- LRP loyihasi

7.7 Qog'oz nusxalarini oshkor qilish

Muhim joylarda (masalan, mahalliy hokimiyat binolari) bosma hujjatlarni oshkor qilish. Qog'oz nusxalari bepul taqdim etiladi va savodxonlikning barcha darajalariga yordam beradigan hujjatlar bilan birga ingl. Quyidagi hujjatlar kamida ingliz va mahalliy tilda (o'zbek) taqdim etiladi:

- ESIA.
- Milliy organlar va IFC tomonidan tasdiqlangan yakuniy ESIAning texnik bo'lmagan xulosasi va ruxsatnomalarda belgilangan tasdiqlash shartlari, agar mavjud bo'lsa).
- Maslahat uchrashuvlari (MoM).
- Mustaqil, tashqi muvofiqlik auditlarining xulosasi.
- Loyiha varaqalari

7.8 Ochiq uchrashuvlar bilan maslahatlashish

Ochiq uchrashuvlar manfaatdor tomonlarga o'z fikr va mulohazalarini baham ko'rish imkonini beradi, shaffoflikni ta'minlaydi, chunki barcha manfaatdor tomonlar bir xil ma'lumotlar hamma bilan bo'lishishini ko'rishlari va hamjamiyat a'zolari o'z vakillarining pozitsiyasi haqida bilishlari mumkin. Uchrashuvga borgan har qanday shaxs ishtirok etishi va o'z tashvishlari bilan bo'lishishi mumkin.

Savodsiz ishtirokchilar barcha ma'lumotlarni olishlarini ta'minlash uchun dastlabki taqdimot ishtirokchilarga barcha tegishli ma'lumotlarni vizual va og'zaki tarzda ochib beradi. Uchrashuvda manfaatdor tomonlar o'z fikrlarini bildirishi uchun katta vaqt ajratilishi kerak. Manfaatdor tomonlar tomonidan ko'tarilgan har bir fikrga javob beriladi va barcha sharhlar, savol va javoblar protokolga kiritiladi.

Agar ommaviy yig'ilishda qatnashish uchun biron bir yordam talab etilsa, Masdar ularning ishtirok etishi yoki tegishli ma'lumotlarni taqdim etishi va fikr-mulohazalarini to'plashi uchun zarur choralarini ko'radi.

Barcha uchrashuvlar o'zbek tilida o'tkaziladi. Maslahat uchrashuvlari ESIA bosqichi uchun va CLO tomonidan muntazam ravishda (masalan, qurilish vaqtida har 2 oyda va foydalanish paytida har yili) o'tkaziladi.

7.9 SEPni yozib olish va kuzatish

Ishga kirishish bo'yicha faoliyatning shaffof hujjatlari Masdarga loyihani rivojlantirish bo'yicha manfaatdor tomonlarning fikrlari va xavotirlarini kuzatish imkonini beradi va Masdarning ishtirok etishi uchun qo'shimcha manfaatdor tomonlar va manfaatdor tomonlar guruhlarini aniqlashga yordam beradi.

Bundan tashqari, monitoring natijalari, ham sifat, ham miqdoriy, har chorakda kamida bir marta manfaatdor tomonlarga oshkor qilinadi.

Taklif etilayotgan monitoring va baholash tadbirlari quyida keltirilgan:

- Masdarning ommaviy axborot vositalarida yoritilishini kuzatib boring.
- Ishtirok etilgan yig'ilishlar, jamoat yig'ilishlari, fokus-guruh muhokamalari va hokazolarni o'z ichiga olgan barcha ishtirok tadbirlarini yozib oling.
- Barcha aloqa materiallarining nusxalarini (elektron yoki qog'oz nusxada) saqlang.
- Qoniqish darajasini aniqlash uchun manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar o'tkazish.
- Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) bo'yicha ishlashni ishlab chiqish va baholash. Ba'zi tavsiya etilgan KPIlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:
  - ‘ Har chorakda amalga oshiriladigan jalb etish tadbirlari soni - manfaatdor tomonlar guruhi va jalb qilish turi bo'yicha;
  - ‘ Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha tadbirlarda qatnashuvchilar soni (kutilgan va haqiqiy); va
  - ‘ Har chorakda kelib tushgan shikoyatlar soni.
- Rejalar va tadbirlarni qayta ko'rib chiqing.

8. Shikoyat mexanizmi

XMKNing asosiy talabi samarali va adekvat Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratish va muloqot qilishdir.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini samarali amalga oshirish mahalliy hamjamiyat va boshqa manfaatdor tomonlarning shikoyatlarini boshqarish uchun juda muhimdir. Bu SEP va jalb qilish jarayonining ajralmas qismi bo'lib, loyihaning ta'sir ko'lamini va kutilayotgan xatarlarini aks ettirishi kerak.

8.1 Umumiy ko'rinish

Mahalliy aholiga loyiha faoliyati bilan bog'liq muammolarni aytish va hal qilishning ishonchli usuli kerak. Mahalliy miqyosdagi shikoyatlarni hal qilish mexanizmi ishonchli tuzilma va mahalliy aholi va kompaniya birgalikda samarali echimlarni topishi mumkin bo'lgan yondashuvlar to'plamini taklif qilish orqali istiqbolli yo'lni taqdim etadi. Masdar quyidagi shikoyatlar mexanizmini ishlab chiqadi va amalga oshiradi:

- Kichkina nizolar chuqur shikoyatlarga aylanmasdan oldin nisbatan tezroq xulosaga kelish ehtimolini oshiradi.
- Nizoga egalik huquqini mahalliy aholi qo'lida ushlab turadi
- Muammolarni hal qilishning erta, samarali va arzonroq usulini taklif qiladi
- Xavflarni kamaytiradigan va mezbon hamjamiyat oldidagi mas'uliyatni kuchaytiradigan kompaniyalar uchun yanada barqaror biznes muhitini rag'batlantiradi.

Muvaffaqiyatli shikoyat mexanizmi quyidagi maqsadlarga erishishga yordam beradi:

- Samarali muloqot uchun kanallarni oching
- Kompaniyaning jamiyat a'zolari va ularning farovonligi haqida qayg'urishini ko'rsatish
  - Kompaniya faoliyati natijasida yuzaga keladigan jamoalarga salbiy ta'sirlarni yumshatish yoki oldini olish
  - Ishonch va hurmatni yaxshilang
  - Hokimiyatdagi nomutanosiblikni kamaytiradigan muammolarni ko'tarish, hal qilish va hal qilish uchun tuzilmalarni taqdim eting
- Samarali munosabatlarni rivojlantirish
  - Jamiyatda kompaniyaning faoliyat yuritish uchun "ijtimoiy litsenziyasi" qabul qilinishini shakllantirish.

AECOM, Masdar nomidan, XMKNing ishlash standartlari va ko'rsatmalariga muvofiq Loyiha uchun shikoyatlar mexanizmini ishlab chiqdi, unda shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari bo'yicha turli tamoyillar va ilg'or amaliyot choralarini mavjud. Bularga quyidagilar kiradi:

- Shikoyatlarni qabul qilish, qayd etish yoki hujjatlashtirish va ularga murojaat qilish uchun oson kirish mumkin, madaniy jihatdan mos va zarar ko'rgan jamoalar uchun tushunarli tartibni belgilang.
- Kompaniya/jamiyatni jalb qilish jarayonida zarar ko'rgan jamoalarni mexanizm haqida xabardor qiling.
- Shikoyatlarga jabrlanuvchi hamjamiyatni jalb qilgan holda hamkorlikda yechimlarni qachon va qanday izlash kerakligini ko'rib chiqing.
- Xavotirlarni zudlik bilan hal qilish, bunda tushunarli va shaffof jarayondan foydalanib, barcha segmentlar uchun osonlik bilan foydalanish mumkin. ta'sirlangan jamoalar - va hech qanday to'lovsiz va qasossiz.
- Jinslar va zaif guruhlarning to'liq ishtirokini ta'minlash.
- Tizimni loyihalashda nizolarni hal qilishning odatiy va an'anaviy usullarini hisobga olish.
- Qabul qilish va javob berish uchun mas'uliyat bilan kompaniya ichida izchil, tajribali va malakali xodimlarni tayinlash. shikoyatlar.
- Shikoyatlari yetarlicha ko'rib chiqilmagan deb hisoblaganlar o'z ishini qayta ko'rib chiqish uchun tashqi organga murojaat qilishlari uchun ularni bartaraf etish mexanizmini yaratish.
- Qabul qilingan shikoyatlar va berilgan javoblarni hujjatlashtirish va vaqti-vaqti bilan jamiyatga hisobot bering.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi ushbu jamoalarni tashvishga solayotgan masalalar bo'yicha davriy hisobotlarni taqdim eting.

Ishlash standartlari va yo'l-yo'riq ko'rsatmalarida ta'kidlanganidek, shikoyat mexanizmi Masdarga jamiyatning loyiha tavakkalchiligi va ta'siri haqidagi tushunchasini tushunishga yordam berishi kerak, bu esa jamiyatning muammolarini hal qilish uchun o'z chora-tadbirlari va harakatlarini o'zgartirishga yordam beradi.

Masdarning shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibining maqsadi Loyihadan bevosita zarar ko'rgan odamlar, shu jumladan mahalliy hamjamiyat, fermerlar va ularning oila a'zolarining barcha sharhlari va shikoyatlari tegishli tarzda ko'rib chiqilishi va ko'rib chiqilishini ta'minlashdan iborat. Bundan tashqari, shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmidagi qabul qilingan shikoyatlar bo'yicha amalga oshirilishi kerak bo'lgan tuzatish choralarini ko'rsatilishi va shikoyatchining natijalari to'g'risida xabardor qilinishi kafolatlanishi kerak. Manfaatdor tomonlarning fikr va shikoyatlarini bildirish vositalari ularning madaniyatiga mos kelishi kerak. Masdar har doim ham og'zaki, ham yozma shaklda Loyiha bo'yicha sharh va shikoyatlarni qabul qiladi.

8.2 Prinsiplar

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Biznes va Inson huquqlari bo'yicha yetakchi tamoyillari (UNGP) shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qancha "samaradorlik mezonlari"ni sanab o'tadi. UNGP har doim shunday bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi:

- Qonuniy: shikoyat ko'rib chiqish jarayonining hech bir tomoni ushbu jarayonning adolatli o'tkazilishiga xalaqit bermasligini ta'minlash uchun u aniq shaffof va etarlicha mustaqil boshqaruv tuzilmasiga ega bo'lishi kerak.
- Foydalanish mumkin: u kirishni xohlovchi manfaatdor tomonlarga e'lon qilinishi va kirishda to'siqlarga duch kelishi mumkin bo'lgan jabrlangan tomonlarga tegishli yordam ko'rsatishi kerak, jumladan til, savodxonlik, xabardorlik, moliya, masofa yoki repressiyadan qo'rqish.
- Bashorat qilinadigan: u har bir bosqich uchun vaqt chegaralari bilan aniq va ma'lum tartibni taqdim etishi kerak; jarayon turlari va u taklif qilishi mumkin bo'lgan (va qila olmaydigan) natijalarning aniqligi va har qanday natijaning bajarilishini nazorat qilish vositalari.
- Adolatli: u jabrlangan manfaatdor tomonlarning adolatli va adolatli shartlarda shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayonida ishtirok etish uchun zarur bo'lgan axborot, maslahat va ekspertiza manbalaridan oqilona foydalanishini ta'minlashi kerak.
- Huquqlarga mos: u o'z natijalari va himoya vositalari xalqaro tan olingan inson huquqlari standartlariga mos kelishini ta'minlashi kerak.
- Shaffoflik: u jamoatchilik manfaatlariga taalluqli masalalarni qondirish uchun jarayon va natijalarning etarli darajada shaffofligini ta'minlashi va iloji boricha shaffoflikni ta'minlashi kerak.

8.3 Odatda duch keladigan shikoyatlarga misollar

Quyidagi jadvalda odatda bunday yirik qurilish loyihada uchraydigan shikoyat turlariga misollar keltirilgan.

8-1-jadval: Shikoyat turlari

Turi	Shikoyatchi(lar)	Misollar	Xavf darajasi
Kompaniya faoliyati bilan bog'liq nisbatan kichik va bir martalik muammolar	Shaxsiy yoki oila	Jamiyat a'zosining devoriga zarar yetkazgan kompaniya yuk mashinasi; kompaniya xodimi va jamiyat a'zosi o'rtasidagi bir martalik hurmatsizlik bilan uchrashish	Past
Kompaniya faoliyati bilan bog'liq nisbatan kichik, ammo takrorlanadigan muammolar	Shaxsiy yoki oila yoki kichik odamlar guruhi	Korxonada xodimlari darvozalarni yopmagani uchun chorva mollari bo'shab ketmoqda	Past/O'yrta
Nisbatan kichik, lekin takrorlanuvchi va keng tarqalgan muammolar	Bir nechta shaxslar, oilalar yoki kattaroq guruhlar	Kompaniya bilan bog'liq yo'l harakati changni ko'tarib, quritish uchun osilgan kiyimlarga to'kiladi	O'rta
Muhim va kattaroq takrorlanuvchi muammolar	Jamiyat guruhlar, nodavlat yoki jamoat tashkilotlari yoki mahalliy hukumatlar	Kompaniyaning portlashi binoga strukturaviy va/yoki estetik zarar yetkazishi mumkin	O'yrta/Yuqori
Kompaniya faoliyati odamlarning ko'proq populyatsiyasiga sezilarli salbiy ta'sir ko'rsatadi, degan asosiy da'volar	Jamoa guruhlar, nodavlat yoki jamoat tashkilotlari yoki mahalliy hukumatlar	Jamiyatning suv ta'minotiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan kompaniya operatsiyalari ichimlik, chorva mollari va/yoki sug'orish uchun xavfli holga keltiradi.	Yuqori

Siyosat yoki protsessual masalalar bo'yicha asosiy da'volar	Nodavlat notijorat tashkilotlari, jamoat guruhlari yoki jamoat tashkilotlari yoki mahalliy hukumatlar	Kompaniyaning o'z siyosatiga rioya qilmasligi; oldindan va asosli rozilikka erishish uchun ko'p tomonlama kreditorlarning tegishli maslahatlashuvlar bo'yicha ko'rsatmalariga rioya qilmaslik; zarar ko'rgan aholini qayta joylashtirish va kompensatsiya to'lashning etarli emasligi	Yuqori
---	---	---	--------

8.4 Jamiyat umidlari

Mahalliy aholi shikoyat qilganda, ular odatda quyidagilardan birini yoki bir nechtasini olishni kutishadi:

- Ularning muammosini tan olish
- Kompaniya faoliyatiga oid savollarga halol javob
- Shikoyatga sabab bo'lgan xatti-harakatni o'zgartirish
- Ba'zi boshqa adolatli chora (variantlar o'z ichiga oladi: uzr so'rash/kompensatsiya)

O'z tashvishlarini bildirishda, ular ham eshitiilishini va jiddiy qabul qilinishini kutishadi. Nihoyat, Masdar, pudratchilar yoki hukumat amaldorlari odamlarni shikoyatlarini aytishlari va ularni qasos olmasdan hal qilishga harakat qilishlari kerak. Manfaaddor tomonlar shikoyatlarni anonim tarzda yuborish uchun shikoyat qilish mexanizmidan foydalanish mumkinligi haqida xabardor qilinishi kerak.

8.5 Mas'uliyat

Shikoyat mexanizmini amalga oshirish guruhi Masdar va/EPK pudratchisi va CLOning HSE menejerlaridan iborat bo'lishi kerak. Amalga oshirish guruhida aniq mas'uliyat va javobgarlik chegaralari o'rnatiladi.

Jamoaning barcha a'zolari manfaaddor tomonlarni jalb qilish bo'yicha etarli darajada o'qitilishi muhimdir.

CLO ingliz, rus va o'zbek tillarini yaxshi biladigan va mahalliy urf-odatlarini yaxshi biladigan mahalliy shaxs bo'lishi muhimdir.

8-2-jadval - Shikoyatlarni boshqarish bo'yicha mas'uliyat

Tashkilot	Shikoyatlarni boshqarish bo'yicha mas'uliyat
Kompaniyaning E&S menejeri	<ul style="list-style-type: none"> • CLO talablarni qondirish uchun zarur bo'lgan zarur resurslar va xodimlarga ega bo'lishini ta'minlash • Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining (GM) majburiyatlari. Jiddiy shikoyatlarni tekshirish va ushbu shikoyatlarga tegishli echimlarni taklif qilish orqali shikoyatlarni hal qilishni qo'llab-quvvatlash. • Vaqt o'tishi bilan shunga o'xshash shikoyatlar takrorlanmasligi uchun, ko'tarilgan shikoyatlar kelajakda Loyihaning ekologik va ijtimoiy faoliyatini yaxshilash uchun ishlatilishini ta'minlash. • Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni samaradorligini kuzatish va uni yaxshilash uchun o'zgartirishlar kiritish kerak bo'lganda samaradorlik.
Kompaniya hamjamiyati Aloqa xodimi (CLO)	<ul style="list-style-type: none"> • GM haqida xabardorlikni oshirish va GM varaqasi va blankalarining nusxalarini tarqatish. • Shikoyat bildirmoqchi bo'lgan odamlarga amaliy yordam ko'rsatish, ular qodir bo'lishlari • Shikoyat shaklini to'ldirish. • Shikoyat reestri yangilanishi uchun kompaniyaning E&S menejeriga ma'lumotni, to'ldirilgan shikoyat shakllarining nusxalarini yuboring. • Boshqa manfaaddor tomonlar, shu jumladan, tashvish bildirgan shaxs/guruh bilan yaqin hamkorlikda shikoyatlarni tekshirish va hal etishni qo'llab-quvvatlash. • EPC a'zosi bilan aloqada bo'lgan shaxs yoki guruh tomonidan berilgan har qanday shikoyatlarni boshqarish
EPC pudratchisi Vakillar	<ul style="list-style-type: none"> • Pudratchining ishchi kuchi, rasmiy ro'yxatga olish, tergov va hal qilish uchun Kompaniya CLOga. • Kompaniyaning har qanday holatlarni tekshirish va hal qilish jarayonida ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash yuzaga keladigan shikoyatlar.

Har qanday shaxs yoki tashkilot 8-3-jadvalda ko'rsatilgan aloqa ma'lumotlaridan foydalangan holda shaxsan yoki pochta, elektron pochta yoki faks orqali sharhlar va / yoki shikoyatlarni yuborishi mumkin.

8-3-jadval: Mas'ul shaxslar va aloqa ma'lumotlari

Qurilishdan oldingi bosqich	Qurilish bosqichi
Masdar Xurshid Karamatov, jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi xodimi e-mail: kkaramatov@masdar.ae	Masdar Tasdiqlash uchun

<p>Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO) Saida Yusupova, Jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi menejeri e-mail: Saidayusupova@gmail.com Bog'lanish uchun telefon raqami: (+99893) 522-00-70 (+99890) 319-77-21</p>	<p>Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO) Tasdiqlash uchun</p>
---	---

Yuqoridagi aloqa ma'lumotlariga qo'shimcha ravishda, mahalliy aholi norasmiy tarzda shikoyat qilishlariga imkon berish uchun saytga kirishda pochta qutisi taqdim etiladi.

Shikoyat qutilari har bir atrofdagi loyiha hamjamiyatiga joylashtiriladi. Bu mahalliy jamoat binosida (TBC) bo'lishi mumkin.

Loyihaning kreditorlari ham o'zlarining mustaqil javobgarlik mexanizmlari tarmog'iga (IAMS) ega. Bu, agar Masdar tomonidan o'rnatilgan Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi ishlamasa, shikoyatchilarga Loyiha bo'yicha har qanday tashvishlarini bildirish imkoniyatini beradi.

8.6 Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish

Qayta ta'kidlash joizki, shikoyatlar mexanizmining maqsadi loyihaning ekologik va ijtimoiy faoliyatiga oid manfaatdor tomonlarning tashvishlari va shikoyatlarini qabul qilish va hal qilish tizimini yaratishdan iborat. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining asosiy benefitsiarlari sifatida ta'sirlangan jamoalar mavjud. U tushunarli va shaffof maslahatlashuv jarayonidan foydalangan holda, muammoni yoki tashvishni keltirib chiqargan tomon uchun hech qanday to'lovsiz va hech qanday to'lovsiz foydalanish mumkin bo'lgan madaniyatga mos keladigan muammolarni tezda hal qilishga intiladi. Ushbu mexanizm sud yoki ma'muriy himoya vositalaridan foydalanishga to'sqinlik qilmaydi. ESIA uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayonida manfaatdor tomonlar ushbu shikoyat mexanizmi haqida xabardor qilinadi va maslahatlashadi. Shikoyat mexanizmi hayot tsikli loyihasi davomida faol ravishda e'lon qilinadi.

Loyiha bo'yicha shikoyat qilish mexanizmi quyidagi tamoyillarga mos keladi:

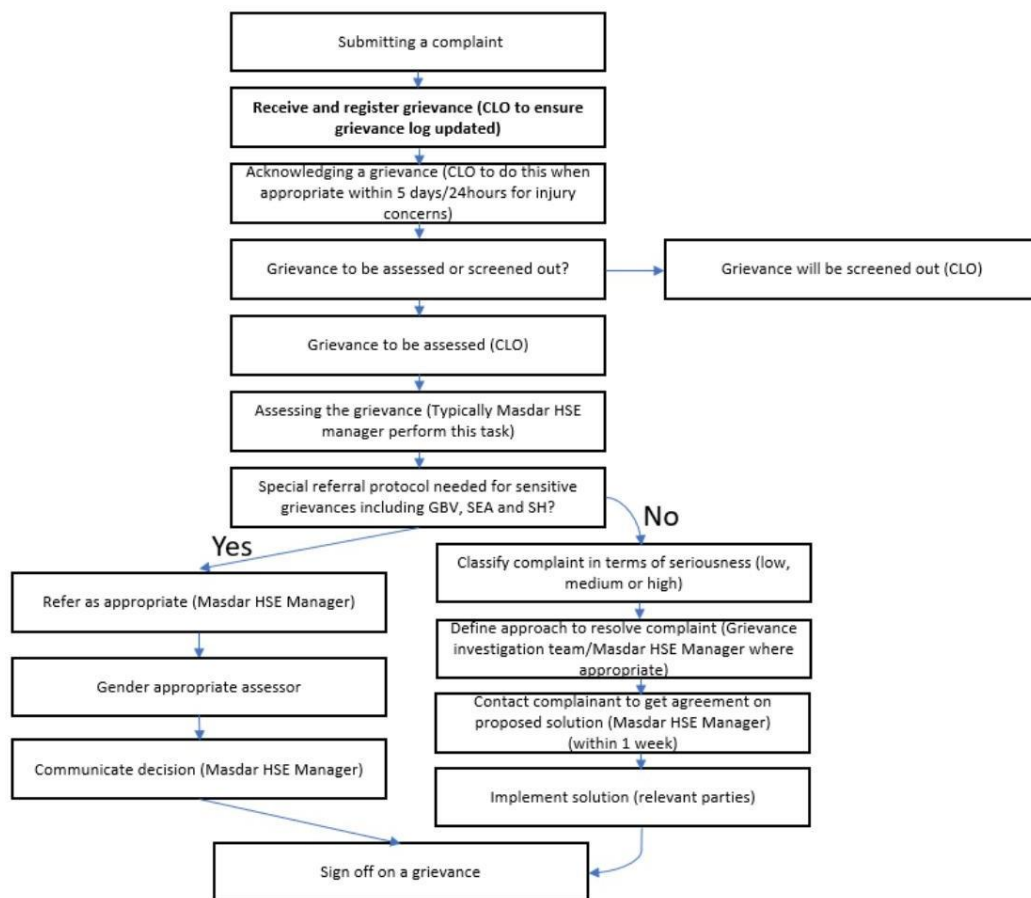
- Jarayonning maqsadi nima ekanligini boshida aniqlab bering;
- Shikoyat bilan bog'liq na xarajat, na qasos bo'lmasligiga odamlarni ishontirish;
- Butun jarayon (ya'ni, shikoyat qanday qabul qilinadi va ko'rib chiqiladi, qanday qarorlar qabul qilinadi va shikoyat qilish uchun qanday imkoniyatlar mavjud bo'lishi mumkin) uni yozma shaklda qo'yish, ommaga e'lon qilish va tegishli manfaatdor tomonlarga tushuntirish orqali iloji boricha shaffof bo'ladi.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi turli joylarda va hokimiyatga xatlar orqali e'lon qilinadi va undan hamma foydalanishi mumkinligi tushuntiriladi. Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi, shikoyat shakllari va javoblar haqidagi barcha ma'lumotlar rus va o'zbek tillarida mavjud bo'ladi. Mexanizmga kirish bepul bo'ladi.

Shikoyat ko'tarish odamlar uchun xavf tug'dirishi mumkin, ayniqsa, agar u korrupsiya, noto'g'ri xatti-harakatlar, tovon to'lash kabi masalalarga tegishli bo'lsa yoki mahalliy ijtimoiy me'yorlarga, jumladan, gender me'yorlariga to'sqinlik qilsa. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi aniq javob bermaslik siyosati, shikoyat bo'yicha to'plangan shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi va saqlanishini ta'minlash choralarini, shuningdek, anonim shikoyatlarni yuborish imkoniyati kabi ehtiyot choralarini o'z ichiga oladi.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish bosqichma-bosqich jarayonni hamda ularni to'g'ri bajarish uchun belgilangan mas'uliyatni o'z ichiga oladi.

Masdar quyidagi bo'limlarda muhokama qilingan jarayon bosqichlarini kuzatib boradi.

Shakl 8-1 Masdarda shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi

8.6.1 Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartiblarini e'lon qilish

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari quyidagi yo'llar bilan e'lon qilinadi:

- Plakatlar (loyiha maydoni, mahalliy Kengash, hozirgi A va B fermer xo'jaligi foydalanuvchilari va saytdan 5 km buferdagi turar-joy klasterlari).
- Kelajakdagi maslahat uchrashuvlari.
- Mahalliy va viloyat hokimiyatlariga xatlar va onlayn (veb-sayt).

Onlayn va bosma materiallarda taqdim etilgan ma'lumotlar kamida quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Loyiha darajasidagi qanday mexanizmlar taqdim eta oladi va shikoyatchilar undan foydalanishdan qanday foyda olishlari mumkin boshqa hal qilish mexanizmlaridan farqli o'laroq, kompaniyaning shikoyat mexanizmi.
- Kim shikoyat qilishi mumkin (ya'ni barcha manfaatdor tomonlar).
- Jamiyat a'zolari qayerda, qachon va qanday shikoyat qilishlari mumkin.
- Shikoyatlarni qabul qilish va ularga javob berish uchun kim mas'uldir (ya'ni CLO).
- Shikoyatchilar kompaniyadan qanday javob kutishlari mumkin, shu jumladan javob vaqti.
- Yana qanday huquqlar va himoyalar kafolatlanadi.

8.6.2 Shikoyat yuborish

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi shikoyatlarni bir necha usul bilan topshirish imkonini beradi:

- Telefon orqali
- Elektron pochta orqali
- Pochta orqali.
- Onlayn: elektron pochta orqali va/yoki onlayn shakl orqali.

- Loyiha eshigi oldida
- Pochta qutilarida (loyiha darvozasi yoki jamoalarda).
- Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodim bilan uchrashuvlar davomida.

Yozma va og'zaki shikoyatlar loyiha eshigida qabul qilinadi - shuning uchun xavfsizlik xodimlari xabardor bo'lishi va shikoyatni to'g'ri ko'rib chiqish uchun o'qitilishi kerak. Xavfsizlik xodimlari manfaatdor tomon CLOga shikoyat bilan murojaat qilmoqchi ekanligi haqida xabar berishlari kerak. Savodsiz shikoyatchilar yoki o'z shikoyatlarini og'zaki tarzda topshirishni afzal ko'rganlar uchun CLO ularni kompaniya darvozasi kutub oladi (yoki xavfsizlik cheklovlariga qarab kompaniya ofislariga kirishni taklif qilishi mumkin) va shikoyatchining tafsilotlarini qayd qiladi va shikoyatning asosiy elementlari qo'lga kiritilganligini tasdiqlash uchun ularni shikoyatchiga ovoz chiqarib o'qing.

8.6.3 Shikoyatlarni qabul qilish

Masdar barcha qayd etilgan shikoyatlarga javob beriladigan ma'lum bir vaqt oralig'ini ochiqchasiga va'da qiladi va bu javob muddati amalga oshirilishini ta'minlaydi. Odamlarga kompaniya xodimlari qachon murojaat qilishlari va/yoki shikoyatlariga javob olishlari mumkinligi haqida xabar berish orqali ularning umidsizliklari kamayishi mumkin. CLO dastlab shikoyatni qabul qiladigan Masdar xodimi bo'ladi.

Shikoyatlarni qabul qilishda quyidagi qoidalarga amal qilinadi:

- Barcha kiruvchi shikoyatlar qabul qilingan kundan boshlab bir haftadan kechiktirmay imkon qadar tezroq tan olinadi. Rasmiy tasdiqlash - shikoyat raqami yoki boshqa identifikator va javob berish muddati - shikoyatchini tashkilot to'g'ri javob berayotganiga ishoniradi va u loyihaga da'voning qaydini beradi. Yaxshi amaliyot sifatida, shaxsan kelib tushgan shikoyatlar joyida ko'rib chiqiladi;
- Agar murakkabroq tekshiruv talab etilsa, shikoyatchi shikoyat kelib tushgan kundan boshlab ikki hafta ichida shikoyatni hal qilish uchun zarur bo'lgan harakatlar va mumkin bo'lgan muddatlarni tushuntirib, yangilanish oladi;
- Masdar birinchi maktubda qaysi da'volar mexanizm doirasidan tashqarida ekanligini tushuntirib beradi va jamoalar ushbu potentsial muammolarni hal qilish uchun qanday muqobil mexanizmlardan foydalanishi mumkin.
- Shuningdek, genderni asoslangan zo'ravonlik (GBV), jinsiy ekspluatatsiya harakatlari (SEA) va jinsiy aloqa uchun maxsus protokol bo'ladi. Ta'qib qilish (SH). Bu mahalliy hamjamiyat tomonidan qo'llanilishi mumkin bo'lgan xavfsiz, maxfiy va mavjud shikoyat mexanizmini o'z ichiga oladi. Genderni bog'liq bo'lgan hisobot uchun anonim qator ham o'rnatiladi. Shikoyatlarni qabul qilgandan so'ng, ayollar, zaif guruhlar va barcha jinslar tegishli tarzda vakillik qilingan ko'rib chiqish komissiyasi shikoyatlarni tekshiradi. Qo'mita, shuningdek, shikoyatlarni ko'rib chiqish bo'yicha chora-tadbirlarni muvofiqlashtirish uchun mahalliy jamoat tashkiloti bilan hamkorlik qiladi.

8.6.4 Shikoyatlarni ko'rib chiqish va tekshirish

Barcha shikoyatlar etarli darajada tekshirilishi va yopilishini ta'minlash uchun har bir shikoyatni ko'rib chiqish bo'yicha ko'rilgan barcha harakatlar hujjatlashtirilgan shikoyatlar jurnali yuritiladi.

Agar shikoyatlar murakkab bo'lsa va tezda hal etilmasa, keng qamrovli tekshiruv talab qilinishi mumkin. Masdar o'zining shikoyat mexanizmi orqali kelib tushgan shikoyatlar tafsilotlarini tekshirish uchun to'liq mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi, "xarajatsiz" tamoyiliga amal qiladi.

Nozik shikoyatlar, masalan, bir nechta manfaatlar yoki ko'chish masalalari bilan bog'liq bo'lgan hollarda, bu qo'shma tergovga tashqi tashkilotlarni jalb qilishga yordam berishi yoki shikoyatchilar ushbu yondashuvga rozi bo'lgan taqdirdagina mahalliy hokimiyat organlarining ishtirokiga ruxsat berishi mumkin.

Murakkab shikoyatlar uchun tergov guruhi tayinlanishi kerak bo'ladi. Agar tergov guruhi ichki shaklda tuzilgan bo'lsa, e'tiborga olinadigan masalalar potentsial manfaatlar to'qnashuvi, malaka, gender tarkibi va byudjetni o'z ichiga oladi.

Shikoyatchilar bilan uchrashuvlar va joylarga tashrif buyurish shikoyatlarni tekshirish uchun foydali bo'lishi mumkin va agar kerak bo'lsa, o'tkaziladi.

Shikoyatchilarga har hafta ularning shikoyatlari holati to'g'risida xabar beriladi.

Qabul qilingan barcha shikoyatlar Shikoyat shakllariga kiritiladi va keyin Masdar HSE menejeriga yuboriladi. Shikoyat bo'yicha ko'rilgan choralarni kuzatish va nazorat qilish uchun shikoyat shikoyatlar kuzatuvchisida ro'yxatga olinadi. Har bir shikoyat tegishli tarzda kuzatilishi va yopilishini ta'minlash uchun unga individual raqam beriladi.

Jarayon osonlikcha kirishi va manfaatdor tomonlarni qo'rqitmasligi muhim.

Shuningdek, jiddiy shikoyatlar, jumladan GBV, SEA va SH bo'yicha maxsus protokol mavjud bo'ladi. Ko'rib chiqish komissiyasi ushbu turdagi shikoyatlarni sezgirlik elementi bilan tekshiradi va tegishli shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlarini ishlab chiqishda jamoat tashkilotlari bilan ishlaydi.

8.6.5 Shikoyatni tan olish

Masdar shikoyatni yozma va og'zaki ravishda qabul qilganligini tan oladi va taklif qilingan qadamlar va shikoyatni hal qilish uchun zarur bo'lgan kutilayotgan muddatlar haqida ma'lumot beradi.

Ushbu tasdiq shikoyatchiga shikoyat olingan kundan boshlab besh (5) kun ichida yoki shaxsiy shikastlanishga olib kelishi mumkin bo'lgan favqulodda tashvish tug'ilganda 24 soat ichida beriladi.

Agar shikoyat yaxshi tushunilmagan bo'lsa yoki qo'shimcha ma'lumot talab etilsa, shikoyatchidan tushuntirish so'raladi.

Shikoyatchiga tilxat berishda savodxonlik darajasi e'tiborga olinishi tavsiya etiladi va og'zaki tan olish yozma tasdiqnoma bilan birga bo'lishi kerak.

Tegishli hollarda, CLO orqali tasdiqnoma berilishi kerak.

8.6.6 Shikoyatni baholash

Baholash davomida jamoa ish, asosiy muammolar va tashvishlar haqida ma'lumot to'playdi va shikoyat qanday hal qilinishi mumkinligini aniqlashga yordam beradi. Masdar:

- Baholashni kim o'tkazishini aniqlang. Odatda, Masdar HSE menejeri ushbu vazifani bajaradi yoki uni tegishli xodimlar yoki bo'limga baholash uchun (ishlab chiqarish, xaridlar, atrof-muhit, jamoatchilik bilan aloqalar, inson resurslari) yo'naltiradi.
- Shikoyat mohiyatini birinchi qo'ldan tushunish uchun shikoyatchilar bilan bevosita muloqot qilish uchun kompaniya a'zosini (odatda CLO) tanlang.
- Tomonlar, masalalar, qarashlar va variantlarni aniqlang:
  - † Ishtirok etgan tomonlarni aniqlang.
  - † Shikoyatda ko'tarilgan muammolar va tashvishlarni aniqlang.
  - † Boshqa manfaatdor tomonlarning, shu jumladan kompaniyadagilarning fikrlarini to'plang.
  - † Tomonlar ko'rib chiqqan dastlabki variantlarni aniqlang va hal qilish uchun turli yondashuvlarni o'rganing.
- Shikoyatni jiddiyligi bo'yicha tasniflang (past, o'rta, yuqori). Jiddiylik kompaniyaga ham, jamiyatga ham ta'sir qilish potentsialini o'z ichiga oladi.

Ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan masalalarga da'voning jiddiyligi, shaxs yoki guruhning farovonligi va xavfsizligiga potentsial ta'siri yoki masalaning jamoatchilik profili kiradi. Shikoyatning jiddiyligi kompaniyada bu haqda kim bilishi kerakligi va yuqori rahbariyatga maslahat berilganligi bilan bog'liq.

Sof bir tomonlama "tekshirish, qaror qabul qilish va e'lon qilish" strategiyasiga murojaat qilishdan ko'ra, baholash jarayonida shikoyatchi bilan to'g'ridan-to'g'ri ishtirok eting va shikoyatchini tanlanishi kerak bo'lgan yechim jarayoniga va hal qilish variantlariga ta'sir ko'rsatishga jalb qiling.

8.6.7 Shikoyatlarni hal qilish variantlari va javoblari

Shikoyat mexanizmining potentsial afzalliklaridan biri uning moslashuvchanligidir. Shikoyatning har bir turi uchun muayyan tartibni belgilash o'rniga, har xil turdagi shikoyatlar uchun mos keladigan mumkin bo'lgan variantlar ro'yxati taqdim etiladi. Variantlar orasida zararli faoliyatni o'zgartirish yoki to'xtatish yoki ularning vaqtini va ko'lamini cheklash (masalan, qurilish shovqini uchun), uzr so'rash, yo'qolgan mulkni almashtirish, pul kompensatsiyasini taqdim etish, jamiyatni jalb qilish strategiyasini qayta ko'rib chiqish va mavjud majburiyatlar yoki siyosatlarini qayta ko'rib chiqish kiradi.

Shikoyatni tekshirish guruhi shikoyatni hal qilish bo'yicha taklifni taqdim etadi, bu taklif Oliy rahbariyat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Keyin HSE menejeri taklif qilingan yechim bo'yicha kelishuv olish uchun shikoyatchi bilan bog'lanadi.

Agar barcha tomonlar taklif qilingan yechimni qabul qilsalar, kelishilgan harakatlar belgilangan muddatda amalga oshiriladi. Shikoyatchi taklif qilingan qarorni qabul qilmasa, Masdar vaziyatni qayta ko'rib chiqishi va shikoyat mexanizmidagi barcha muqobil variantlar o'rganilganligiga ishonch hosil qilishi kerak. Shikoyatni ko'rib chiqish mexanizmi doirasida barcha tomonlar uchun maqbul bo'lgan yechimni kelishib olishning iloji bo'lmasa, shikoyat tashqi mexanizmlarga yuboriladi.

Shikoyatning yaqin monitoringi, iloji bo'lsa, zaruriy harakatlar amalga oshirilganligi to'g'risida dalillar to'plash orqali amalga oshiriladi. Masalan:

- Agar muammo shikoyatchilarni qoniqtirgan holda hal qilingan bo'lsa, tasdiqlashni oling va uni ish hujjatlari bilan birga topshiring va
- Shikoyat va ular qanday bo'lganligi haqida to'liq ma'lumot yaratish uchun suratga oling yoki boshqa hujjatli dalillarni to'plang hal qilingan.

Shikoyatchiga javob berish tizimida kim va qanday muloqot qilishini ko'rsatishi kerak. Ba'zi hollarda baholash uchun mas'ul bo'lgan xodim tomonidan shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi koordinatori hamrohligida fikr-mulohazalarni taqdim etish maqsadga muvofiq bo'lishi mumkin.

Masdar HSE menejeri shikoyatning jiddiyligiga qarab fikr-mulohazalarda ishtirok etishi mumkin. Yuqori jiddiylilik deb tasniflangan har qanday to'liq HSE menejerini o'z ichiga oladi. O'rta darajadagi shikoyatlar, agar kerak bo'lsa, HSE menejerini o'z ichiga oladi.

Javobni shakllantirishda Masdar quyidagilarni ta'minlaydi:

- Shikoyat koordinatori yoki tegishli bo'lim javobni tayyorlashi mumkin. Javobda shikoyatchilarning hal qilish jarayoni haqidagi fikrlari ko'rib chiqilishi va muayyan chora ko'rsatilishi kerak. Javob muammolarni qanday hal qilish bo'yicha yondashuvni taklif qilishi yoki dastlabki hal qilishni taklif qilishi mumkin.
- Shikoyatchiga javobni taqdim etish va muhokama qilish, shikoyat koordinatori bilan uchrashuv o'tkazish to'g'risida ko'rib chiqish kompaniya menejeri va shikoyatchi. To'g'ridan-to'g'ri uchrashuv imkoni bo'lmasa, fasilitator sifatida ishlaydigan neytral uchinchi tomon bilan uchrashishni o'ylab ko'ring. Guruh, shuningdek, ushbu uchrashuv davomida tegishli keyingi qadamlarni muhokama qiladi. Agar taklif kelishuv bo'yicha taklif bo'lsa va u qabul qilinsa, shikoyat muvaffaqiyatli hal qilinadi va hal qilish usulini tanlashning keyingi bosqichiga o'tishga hojat qolmaydi. Agar shikoyatchi yechim jarayoni yoki mazmuni haqidagi javobdan mamnun bo'lmasa, guruh o'zaro maqbul bo'lgan kelishuvga erishishga harakat qilishi kerak.
- Agar ish murakkab bo'lsa va hal qilish muddati bajarilmasa, oraliq javobni - og'zaki yoki yozma xabarni taqdim eting, u kechikish haqida shaxsni xabardor qiladi, sabablarini tushuntiradi va keyingi qadamlar uchun qayta ko'rib chiqilgan sanani taklif qiladi.

Barcha mulohazalar va shikoyatlarga shikoyatchi tomonidan Sharhlar va shikoyatlar formasida ko'rsatilgan aloqa usuliga muvofiq og'zaki yoki yozma ravishda javob beriladi. Sharhlar shikoyat sifatida ko'rib chiqilmaydi va shuning uchun sharhlovchi javob talab qilmasa, ularga javob berilmaydi.

Masdar shikoyatga bir hafta ichida javob beradi. Ba'zi javoblarni amalga oshirish uchun bir haftadan ko'proq vaqt ketishi mumkin, ammo bunday hollarda ham Masdar shikoyatchiga qanday harakatlar va qachon amalga oshirilishi haqida xabar beradi.

8.6.8 Shikoyat bo'yicha ro'yxatdan o'tish

Masdar shikoyatchi(lar)dan shikoyat hal qilinganligi to'g'risida imzo so'raydi. Bunga shikoyatlarni hal qilish hujjati orqali erishiladi.

Barcha shikoyatlar xodimlarning tegishli darajasida imzolaniishi kerak. Shikoyatni imzolagan xodim ishonchni ta'minlash uchun mavzu bo'yicha etarli bilimga ega bo'lishi kerak.

Ro'yxatdan o'tish amalga oshirilgandan so'ng, bu Shikoyat formasida qayd etiladi.

Yechilgan holda imzolanmagan har qanday shikoyatlar qo'shimcha tekshiriladi.

8.6.9 Shikoyat mexanizmini monitoring qilish va hisobot berish

Shikoyat mexanizmi har yili nazorat qilinadi va baholanadi. Taklif etilayotgan monitoring va baholash tadbirlari quyida keltirilgan:

- Shikoyatlarni ko'rib chiqish uchun javob vaqtlari va shikoyatlarning vaqt o'tishi bilan takrorlanishi bo'yicha shikoyatlar jurnalini kuzatib boring.
- Manfaatdor tomonlarning ishtiroki bo'yicha boshqa yig'ilishlarga nisbatan ikkinchi darajali jihat sifatida manfaatdor tomonlarning qoniqish darajasini baholash.
- Ishtirok etilgan yig'ilishlar, jamoat yig'ilishlari, fokus-guruh muhokamalari va hokazolarni o'z ichiga olgan barcha ishtirok tadbirlarini yozib oling.
- Barcha aloqa materiallarining kutubxonasini (elektron yoki qog'oz nusxada) saqlang.
- Qoniqish darajasini aniqlash uchun manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar o'tkazish.
- Rejalar va tadbirlarni qayta ko'rib chiqing.

Masdar har oyda kamida bir marta kelib tushgan shikoyatlar (ochiq va yopiq) va ular qanday hal qilinganligi haqida ichki hisobot beradi.

8.7 Shu kungacha kelib tushgan shikoyatlar

Shu kungacha kelib tushgan barcha shikoyatlar Shikoyatlarni kuzatish tizimida qayd etilgan.

Bugungi kunga qadar quyidagi shikoyatlar kelib tushdi. Ushbu bo'lim butun loyiha davomida ko'rib chiqiladi va yangilanadi.

8-4-jadval Bugungi kungacha kelib tushgan shikoyatlar

Shikoyatchi	Shikoyatchiga harakat to'g'risida xabardor qilingan sana	Amal qilish sanasi edi olingan	Shikoyat qabul qilingan sana	Xafalik	Qo'shimcha harakatlar kerakmi (Y/N): Ha bo'lsa, tafsilotlarni kiriting	ning holati Shikoyat

Ilova

Shikoyat shakli

Men, (to'liq ism)

Rezident:	
Tel:	Faks:
E-mail:	

Quyidagi shikoyat yoki xavotirni bildirmoqchimiz (muammoning joylashuvi va davomiyligini o'z ichiga oladi):

Muammoni hal qilish bo'yicha tavsiyalar:
--

Afzal muloqot usuli (og'zaki, yozma va boshqalar):
--

Imzolangan:	Sana:
.....	

Ilova 1-jadval: Maslahatlangan davlat organlari va zarar ko'rgan jamoalardan olingan fikr-mulohazalarning qisqacha mazmuni

Mavzu	Manfaatdor tomonlar guruhining qisqacha sharhlari
Oldingi hamkorlik Mintaqaviy va tuman darajasidagi boshqaruv (hokimliklar)	<ul style="list-style-type: none"> AECOM va GBI ijtimoiy jamoasi viloyat va tuman hokimiyatlarini Loyiha bilan tanishtirdi va tegishli E&S tadqiqotlari (masalan, ESIA va LRP). Progressiv maslahatlashuvlar va qo'shma joylarga tashriflar bilan o'tkazildi hokimlikning tegishli texnik boshqarmalari (xususan, kadastr, ekologik, madaniy meros bo'limlari) va boshqa asosiy vakillar. • Loyihaning Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini (GRM) yuqori darajada joriy etish amalga oshirildi, biroq mexanizmining batafsil taqdimoti tashkilot vakillariga yetkazilishi kerak. ta'sirlangan jamoalar vaqtida.
Ta'sirlangan jamoalar (mahallalar) va ularning tegishli mahalliy rahbariyati	<p>Bog'obod mahallasi: • AECOM va GBI ijtimoiy guruhi tomonidan kamida besh marta maslahatlashuvlar o'tkazildi.</p> <p>Hamjamiyat a'zolari bilan loyihaning mumkin bo'lgan ta'siri va ta'sirni yaxshilash va yumshatish bo'yicha tavsiyalar bo'yicha maslahatlar o'tkazildi. • Maslahatlashuvlar chog'ida qatnashgan hamjamiyat a'zolari Loyihaning GRM haqida ma'lumotga ega emasliklarini ko'rsatdilar. Shuningdek, ular shikoyat va tashvishlarni mahalla rahbariyati orqali Loyiha kompaniyasining Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutasaddilariga (CLO) yuborish mexanizmini yoqlashlarini aytishdi.</p> <p>Mehrigiyo, Bog'ishamol va Yangier mahallalari: • ESIA va LARP tadqiqotlari davomida barcha uch jamoada ishtirok etish amalga oshirildi. • Hamjamiyat vakillari loyihaning GRM haqida ma'lumotga ega emasliklarini ta'kidladilar.</p>
Erga kirish ta'sir ko'rsatdi yashash vositalari	<p>Viloyat va tuman darajasidagi boshqaruv (hokimliklar)</p> <p>Erga egalik huquqiga ta'siri:</p> <ul style="list-style-type: none"> Loyihaning asosiy hududiga kelsak, samarali er ijarasi shartnomalari (LLA) bo'lgan jami ikkita er egasi bor. Ular o'z er uchastkalarini (loyiha hududida) o'zlashtirmagan, chunki ular boshqa hududlarda (masalan, 3 ga o'lchamdagi sug'oriladigan bog') unumdorroq qishloq xo'jaligi erlariga egalik qiladilar. Yaqin orada er olish bo'yicha maslahat va ma'lumotlar o'tkazilgan bo'lsa-da, er hali ekspropriatsiya qilinishi kerak. • Loyihaning OXH maydoniga kelsak, Sherobod tumanida jami 25 ta er egalari samarali ijaraga ega va bitta samarali LLAgaga ega bo'lgan bir tijorat er egasi Qiziriq tumanida qishloq xo'jaligi klasteriga ega. Loyiha hududida norasmiy er egalari mavjud emas, faqat bitta fermerdan tashqari <p>avval chegaralangan asosiy sayt. Ma'lumki, asosiy uchastkaning rejasiz potentsial ta'sir ko'rsatadigan fermerni chetlab o'tish uchun o'zgartiriladi (norasmiy erga egalik bilan). • Erni olib qo'yish to'g'risidagi farmoyish viloyat hokimligi tomonidan ishlab chiqiladi va zarar ko'rgan yer egalari yetkaziladi, ular ixtiyoriy ravishda qaytarib berish to'g'risida notarial tasdiqlangan ariza taqdim etishlari shart.</p> <p>erlarni Hukumatning davlat zahiralari (e'tirozsiz deklaratsiyalar bilan) tuman va viloyat hokimliklariga, tegishli bo'lgan hollarda, tegishli MChJlar to'xtatilgunga yoki qisqartirilgunga qadar. Loyiha hududi butunlay loyiha uchun mo'ljallangan bo'lib, Yer vazirligi 25 yil muddatga uch tomonlama LLA orqali Loyiha kompaniyasiga o'z egalik huquqini kengaytiradi.</p> <p>Hayotiy vositalarga ta'siri:</p> <ul style="list-style-type: none"> Loyihaning OXI iziga kelsak, HH minoralarini o'rnatish uchun doimiy yer olish minimal bo'ladi, shunga qaramay, qurilish vaqtida dehqonchilikni cheklash kerak bo'ladi. Shunday qilib, potentsial ta'sir ko'rsatadigan fermerlar uchun amalda bo'lgan ishlab chiqarish kvotalari qurilish bilan bog'liq uzilishlar natijasida qishloq xo'jaligidagi yo'qotishlar muddati uchun bekor qilinadi.

	<p>• OT qurilish ishlari ayollarning daromad olish qobiliyatiga ta'sir qilishi kutilmaydi; kabi</p> <p>bu qismlarda hosilni yig'ish asosan mexanizatsiyalashgan. •</p> <p>Loyihaning asosiy maydoni mahalliy chorvadorlar uchun mavsumiy yaylovlarni taklif qiladi, yaylov esa o'z zimmasiga oladi ichida</p> <p>bir oy muddatga bahor. Yaylovlar unumdorligi yuqori emas, shuning uchun ham emas</p> <p>potensial ta'sirga uchragan chorvadorlar uchun asosiy ahamiyatga ega deb hisoblanadi. Bundan tashqari, sayt yaqinida qo'shimcha boyroq yaylovlar joylashgan.</p>
<p>Ta'sirlangan jamoalar (mahallalar) va ularning tegishli mahalliy rahbariyati</p>	<p>Bog'obod mahallasi: •</p> <p>Loyihaning asosiy maydoni mavsumiy yaylovlarga to'g'ri keladi, biroq uning yaylovlari tuproq unumdorligi va qurg'oqchil sharoitlar tufayli tabiatan kam. Jamoaning asosiy yaylovlari shimolda joylashgan saytidan.</p>
	<p>Mehrigiyo, Bog'ishamol va Yangier mahallalari: • er</p> <p>uchastkalarini o'zlashtirish va qishloq xo'jaligi faoliyatiga qurilish bosqichidagi cheklovlar. OHHL</p> <p>koridor hamjamiyatlarga ta'sir qilmaydi (ya'ni, zarar ko'rgan er egalari va fermer xo'jaligi ishchilari boshqa jamoalardan kelib chiqqan). • Yashash chorvadorlari bahorda (taxminan bir oy davomida) Loyihaning asosiy hududidagi kam yaylovlardan foydalanadilar va boshqa yaqin atrofdagi yaylovlar nisbiy mahsuldorligi tufayli muhimroqdir.</p>
<p>vazirligi Energiya</p>	<p>• Loyiha kompaniyasi tomonidan er sotib olish protokoli quyidagicha: o Milliy ESIA jarayoni va SCEEP tashabbusi bilan tasdiqlanishi jarayonida Loyiha kompaniyasi loyihaning doimiy ob'ektlarining izini aniqlashi va joylashuv ma'lumotlarini (koordinatalar) chiqarishi shart.) Energetika vazirligiga. Keyinchalik vazirlik loyiha bilan bog'liq ekspropriatsiyaning joylashuvi va hajmini ko'rsatuvchi Vazirlar Mahkamasining qarorini tayyorlashni boshlaydi.</p> <p>O Yakuniy qaror asosida yer uchastkalari qayta tasniflanadi (ya'ni, loyiha foydalanish uchun qayta taqsimlanadi) va Energetika vazirligi va viloyatlar xokimiyatlari mandati bo'yicha davlat xazinalariga o'tkaziladi. Shundan so'ng vazirlik viloyat hokimligiga tuman hokimligi bilan hamkorlikda yerlarni o'zlashtirish to'g'risidagi farmoyish yo'li bilan davlat zahiralarga qo'shib olishni topshiradi.</p> <p>O. Hokimliklarning kadastr bo'limlari zimmasiga zarar ko'rgan er egalari va mol-mulkn baholash va kompensatsiya to'lash sharti bilan ko'rib chiqish yuklanadi. Yer uchastkalarini olib qo'yish to'g'risidagi buyruq jabrlangan yer egalari yetkaziladi va ularning yerga egalik huquqini bekor qilish notarial tasdiqlangan e'tirozsizlik deklaratsiyasi bilan rasmiylashtiriladi. Shundan so'ng Energetika vazirligi, viloyat hokimligi va Loyiha kompaniyasi o'rtasida uch tomonlama yer ijarasi shartnomasi (YUK) tuziladi. • Loyihani rivojlantirish uchun doimiy yer olish masalasiga kelsak, Loyiha kompaniyasi Energetika vazirligi nomidan doimiy ta'sir ko'rsatgan yerlar, inshootlar, ko'p yillik ekinlar va daraxtlar uchun kompensatsiya to'lash uchun javobgar bo'ladi. Zaif ta'sir ko'rsatadigan sub'ektlar naqd pul kompensatsiyasini tanlagan taqdirda, Energetika vazirligi hududiy yer bo'limlari agentligi tomonidan almashtiriladigan erlarni etkazib berishni osonlashtirishi mumkin. • Vaqtinchalik yerdan foydalanish cheklovlariga kelsak (ya'ni, doimiy va havo loyihasi ob'ektlarini o'rnatish uchun) tegishli kompensatsiya uchun javobgarlik faqat Loyiha kompaniyasiga tushadi. Shu munosabat bilan, Loyiha kompaniyasi ikki tomonlama va ixtiyoriy muzokaralar (ya'ni, Loyiha kompaniyasi va yer egalari o'rtasidagi) asosida zarar ko'rgan er egalari tegishli kompensatsiya to'lashi shart, chunki vazirlik yerga kirishning ushbu jihati uchun qonuniy javobgar emas. Muzokaralar muvaffaqiyatsizlikka uchragan yoki e'tiroz uchun boshqa asosli asoslar (er egalari tomonidan) taqdirda, erdan foydalanishning vaqtinchalik cheklanishi mumkin bo'lgan er egalari bunday tajovuzni rad etish huquqini o'zida saqlab qoladi. Shu sababli, loyiha kompaniyasi uchun yerdan foydalanish bo'yicha vaqtinchalik cheklovlarga duchor bo'lgan barcha loyiha ta'sir ko'rsatadigan sub'ektlar bilan (texnik-iqtisodiy asoslashning oxirgi bosqichida) loyihaning yakuniy izini belgilashdan oldin zaruriy hisob-kitoblarni amalga oshirishi muhimdir. keyingi va byurokratik ekspropriatsiya. • Loyiha kompaniyasi mobilizatsiya va qurilish ishlari uchun ko'chirish va/yoki erdan foydalanish cheklovlari boshlanishidan oldin to'lanadigan kompensatsiya mablag'larini to'liq chiqarishi shart.</p>

Loyiha kompaniyasi ekspropriatsiyani (mavjud LLAlarni qayta belgilash va tugatishni) talab qiladigan erni o'z ichiga olgan loyiha hajmini qanchalik erta aniqlasa, vazirlik ekspropriatsiya va erlarni yetkazib berish jarayonini shunchalik tezroq muvofiqlashtirishi mumkin.

Boshqa ijtimoiy-iqtisodiy mulohazalar

Viloyat va tuman darajadagi boshqaruv (hokimliklar)

• Asosiy loyiha maydonini ikkiga bo'luvchi mahalliy yo'l ushbu hududga kirishni ta'minlaydi qurilish.

Biroq, yo'lning har qanday yangilanishi tartibga solinadigan ruxsatnoma / bufer talablariga rioya qilishi kerak, qaysiki

qurilish boshlanishidan oldin tuman hokimliklari bilan tasdiqlansin. Havo sifatining yomonlashishini va yaqin atrofdagi jamoalar uchun salomatlik va xavfsizlik xavfini kamaytirish uchun changni bostirish ham amalga oshirilishi kerak. •

Loyiha hududida joylashgan qabristonning maydoni 21 ga yaqin. Ushbu mo'ljallangan dafn etilgan joyning qariyb 10 ga maydoni O'zarmabot mahallasi (mahalla) tomonidan o'zlashtirilgan. • Asosiy loyiha hududida joylashgan qabriston (va unga birlashtirilgan ibodat binosi) ishlayotgan bo'lsa-da, u asosan dafn marosimida ziyorat qilinadi. Qabristonga tutashgan mahalliy yo'l o'z joyida qolishi sababli, loyiha qabristonga aholining kirishiga jiddiy darajada to'sqinlik qilishi kutilmaydi.

Shunga qaramay, ushbu kommunal mulkka tegishli bufer zonalar tuman hokimligi bilan kelishilgan holda, loyihalash ishlari tugallangandan keyin (qurilish ishlari boshlanishidan oldin) belgilanishi kerak. Loyiha maydoniga kirish va dafn etilgan joyga/dafn o'tish o'rtasidagi interfeysni minimallashtirish uchun loyihani to'g'ridan-to'g'ri qabristonga olib boradigan yo'ldan qochish va janubiy tomonga kirish uchun alohida yo'l qurish tavsiya etiladi. asosiy loyiha saytidan. • Asosiy loyiha hududidagi eskirgan sug'orish kanallari 1985 yilda mahalliy ma'muriyat tomonidan aholining qishloq xo'jaligini rivojlantirish maqsadida qurilgan. Sug'orish sxemasi bor-yo'g'i besh yil davomida amalda bo'lgan va shundan so'ng foydalanishdan chiqarilgan. Shunday qilib, sug'orish tarmog'i foydalanilmayapti. Biroq, OHHL yo'lga doirasidagi qurilish ishlari sug'orish kanallari uchun tartibga soluvchi buferlarga rioya qilishi kerak. Bufer zonalarining kengligi kanalning o'lchamlariga bog'liq. Bunaqa,

muddati

oldin tumanlar irrigatsiya boshqarmalari bilan bu borada maslahatlashish zarur qurilish ishlarining boshlanishi.

• Ayollar uchun mavjud rasmiy ishga joylashish imkoniyatlari cheklangan. Ish haqi olgan ayollarning aksariyati ishchilar

to'qimachilik sanoatida band. Biroq, bu sektorning o'sishi asosan elektr ta'minoti bilan cheklanadi. Hududiy elektr ta'minotining ko'payishi ushbu sohani kengaytirish va shu orqali rezident ayollar uchun ish o'rinlari yaratishga turtki bo'lishi kutilmoqda (masalan, yaqinda ishga tushirilgan uchta loyiha yaqin kelajakda 5000 nafarga yaqin xotin-qizlarni ish bilan ta'minlashi kutilmoqda). Avvallari sement zavodi va yo'l qurilishi loyihalarida mahalliy xotin-qizlar xizmat mehnati bilan ham shug'ullangan. • Mahalliy ayollar orasidagi ishsizlikning hozirgi darajasida madaniy omillar ham rol o'ynaydi. Ma'lumki, ko'p hollarda erkaklar o'z turmush o'rtoqlariga erkak (tezkor) boshqaruv tomonidan nazorat qilinadigan ishlarni bajarishga ruxsat bermaydilar. Shu sababli, Loyihada mahalliy ayollarni rahbar va quyi lavozimlarga ishga yollash masalasiga tegishli e'tibor qaratish tavsiya etiladi. • Mahalliy hokimiyat organlari vaqti-vaqti bilan ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari ro'yxatini tuzadilar (shu jumladan

ayollar

va yoshlar) va farovonlik (ijtimoiy ta'minot) ushbu demografiyaga ko'rsatiladi. Taxminan 15% the

mahalliy rivojlanish budjeti ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltiriladi va ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarning oliy ta'lim olishlari uchun foizsiz kreditlar ajratiladi. Mahalliy hokimiyat organlari ham ishga kirishdi ijtimoiy

Rivojlanish dasturi kam ta'minlangan uy xo'jaliklariga qishloq xo'jaligini (10-20 gektar) ajratishga qaratilgan bo'lib, ular qo'shimcha dehqonchilik bilan shug'ullanishlari va har qanday ortiqcha hosilni sotishlari mumkin. Loyiha kompaniyasi bunday tashabbuslarni agronomiyaga oid treninglarni kengaytirish va uskunalarni sovg'a qilish orqali qo'llab-quvvatlashi mumkin

---

---

turli qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash korxonalari; tegishli maqsadli jamg'armalarga moliyaviy yordam ham berilishi mumkin. • Milliy qonunchilikda mahalliy aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj va nogironlarni ishga joylashtirish uchun mos ravishda 7% va 3% miqdorida majburiy kvotalar belgilangan. Shunga qaramay, ayrim ish toifalari qonuniy ravishda taqiqlangan, ushbu qoidalarni buzish Davlat mehnat inspeksiyasining sanksiyalari bilan jazolanadi. • Mintaqada mahalliy xalqlar (IP) mavjud emas, garchi tojiklar deb tan olingan

etnik

mintaqaning ayrim qismlarida klasterlashgan aholi punktlari bilan ozchilik. Shunga qaramay, tojik jamoalari kengroq jamiyatga yaxshi integratsiyalashgan. • Mintaqada qurilish loyihalarida bolalar mehnatidan foydalanish holatlari kuzatilmagan va

the

Mehnat vazirligi doimiy ravishda mahalliy ishchi kuchini har qanday ishlab chiqarish sektorlarida bolalar bandligining izlari yo'qligiga ishonch hosil qilish uchun tekshiradi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining (349-son) maxsus qarori bilan bolalar mehnatidan foydalanish taqiqlangan. • Mintaqadagi qurilish loyihalarida gender asosidagi zo'ravonlik va ta'qiblar tarixi yo'q.

So'nggi yillarda ayollarning siyosiy vakilligi sezilarli darajada o'sdi va gender tengligi kuzatildi bo'lgan

mahalliy hokimiyat organlarining ayrim darajalarida amalga oshiriladi. Bu yutuqlar ayollar huquqlarini himoya qilishni kuchaytirdi. GBVga kelsak, ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash mexanizmlari gender asosidagi zo'ravonlik qurbonlari uchun xavfsizlik choralarini ko'rish kabi tashabbuslar orqali kuchaytirilmoqda. • Loyiha hududi atrofida arxeologik ahamiyatga ega joylarning mavjudligi qabul qilinishini talab qiladi

madaniy qadriyatning har qanday rezident xususiyatlarining qoniqarli saqlanishini ta'minlash uchun tasodifiy topish tartib-qoidalari. • Loyihaning qurilish ishchilarini joylashtirish bo'yicha birlamchi tavsiya joylarda maxsus mehnat lagerlarini tashkil etish hisoblanadi. Shunga qaramay, Sherobod tumani markazidagi tegishli turar-joy mulkida eksklyuziv turar joy imkoniyatlarini o'rganish mumkin. Xorijiy ishchilarning mahalliy urf-odatlariga nisbatan sezgir bo'lishi, mezbon ichida nizolarni oldini olish uchun muhim ahamiyatga ega

jamoalar.

• Sug'orish kanallaridagi har qanday zarar ta'mirlanishi kerak, chunki irrigatsiya infratuzilmasining ishlashi mahalliy aholining agroiqtisodiyoti uchun ajralmas hisoblanadi.

Ta'sirlangan jamoalar (mahallalar) va ularning tegishli mahalliy rahbariyati	<p>Bog'obod mahallasi: •</p> <p>Mahalliy hamjamiyat asosiy loyiha hududidagi qabriston bilan bog'liq hech qanday ta'sirni kutmaydi. Ular hozirda dafn etilgan joydan foydalanmayaptilar, lekin kelajakda foydalanishlari mumkin.</p> <p>Hozirda qabristondan boshqa jamoa foydalanmoqda.</p> <p>Jamiyat loyihaning boshlanishi tarafdori, chunki yer unumdor emas ustida</p> <p>yillar va aholi Loyiha tomonidan taqdim etilgan rivojlanish imtiyozlarini intiqlik bilan kutishadi. • Hozirda mahalliy ayollar o'z shaxsiy dehqonchilik (shu jumladan chorvachilik) bilan shug'ullanadilar tijorat</p> <p>paxta va anor kabi asosiy ekinlarni yetishtirish uchun muntazam ravishda begona o'tlardan tozalash, ekish va yig'ib olishni nazarda tutadigan dehqonchilik. Ular uzoqdagi issiqxonalarda yil bo'yi mehnat qilishdan tashqari, tijorat xo'jaligi ishlarining ko'p qismini mavsumiy ravishda bajaradilar. 60 nafarga yaqin xotin-qizlar guruhi ushbu issiqxonalariga avtobusda qatnaydi. Rezident ayollarning ozchilik qismi tikuvchilik va xizmat ko'rsatish ishlarida o'zlarini ishlaydilar. • Qishloqda (mahallada) yashovchi 2800 ga yaqin ayolning atigi 20 foizi ish bilan ta'minlangan. • Rezident ayollar Loyihani amalga oshirish jarayonida ishga joylashish imkoniyatlarini oldindan bilishadi va hatto vaqtinchalik ish ham ish qidirayotgan ayollarga katta foyda keltiradi. Rezident ayollar odatdagidan tashqari har qanday malakali va yarim malakali mutaxassislarni olishga tayyor.</p> <p>xizmat rollari</p> <p>ularga berilgan (masalan, uy xo'jaligi, pazandalik). Ular ertalab soat 4 dan 9 gacha ishlashlari mumkin pm.</p>
--	--

• Mahalliy ayollarni loyihada ish bilan ta'minlashni kengaytirish transport yordami bilan to'ldirilishi mumkin. Masalan, avtobus ish stantsiyalariga borish va qaytish uchun qulay vositani taklif qiladi

turli siljishlar. Shu bilan bir qatorda, ayollarning har kuni ishga borishlari uchun velosipedlar berilishi mumkin. • Hududdagi ayollar o'rtasida ish e'lonlari uchun aloqa kanallari Telegramni o'z ichiga oladi

guruh

mahalliy rahbariyat tomonidan chatlar va ommaviy e'lonlar. Aholi xonadonlarida bu borada tezkor xabar almashish uchun internet va smartfonlar mavjud. • Jamiyatni rivojlantirish tashabbuslari nuqtai nazaridan, mahalliy ayollar (i) uy xo'jaliklari uchun quyosh energiyasi uskunalarini sovg'a qilish, (ii) mahalliy yo'llarni qayta tiklash va (iii) ko'plab ish o'rinlari yaratadigan korxonalariga sarmoya kiritish shaklida yordamni qadrlashadi. rezident ayollar uchun (uchun

misol,

to'qimachilik fabrikalari). Qish mavsumida doimiy ravishda elektr ta'minotidagi uzilishlar va natijada turli ishlab chiqarish faoliyati va muhim qulayliklar (masalan, ichki isitish tizimlari, suv nasoslari) to'xtab qolishi sababli ular quyosh energetikasi tizimlari kabi barqaror elektr energiyasining alternativ turlariga qiziqishi ortib bormoqda. COVID-19 pandemiyasi natijasida yuzaga kelgan iqtisodiy pasayish natijasida 68 ga yaqin rezident uy xo'jaliklari himoyasiz deb topildi va hukumat farovonligiga kiritildi.

ro'yxatga olish. Biroq,

so'nggi iqtisodiy tiklanishdan so'ng, zaif oilalar soni (ya'ni, milliy qashshoqlik chegarasida yashaydiganlar) ikkiga kamaydi. Farovonlik choralarini kichik va o'rta korxonalarni yo'lga qo'yish uchun asbob-uskunalar bilan ta'minlash, uy xo'jaligini ta'mirlashga yordam berish va turli xarajatlar uchun pul paketlarini etkazib berishni o'z ichiga oladi. • Rezidentlar har qanday qurilish uchun bo'sh turgan turar-joylarni kengaytirishga qodir va xohlasalar ham

muhtoj ishchilar

Turar joy xizmatlarini ko'rsatish bo'yicha hamjamiyatning asosiy afzalligi shundaki, loyihaning qurilish ishchilari loyiha hududidagi maxsus lagerlarda boshpanalanadi. Hamjamiyat a'zolari qurilish ishchi kuchiga xizmat ko'rsatishni kengaytirishdan ham foyda olishadi (masalan, chakana savdo, oziq-ovqat tayyorlash).

Mehrigiyo, Bog'ishamol va Yangier mahallalari: • Mahalliy

aholining ko'pchiligi turli xil qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanadi (ya'ni chorvachilik va dehqonchilik). • Mahalliy miqyosda maoshli bandlik darajasi yuqori emas. O'qimishli yoshlar ish qidirishda oldinga intilishadi

chet elda,

ayniqsa Rossiyada. •

Jamiyatlarning umumiy afzalligi shundaki, loyihaning qurilish ishchilari to'g'ri keladi

Loyiha hududidagi qurilish lagerlari. • Jamiyatlarni

reabilitatsiya qilish kabi jamiyatni rivojlantirish tashabbuslari so'ralgan

Asosiy

uchastkani va u bilan bog'liq bo'lgan yo'llarni ikkiga bo'lish va mahalliy iqtisodiyotni yaxshilash uchun kichik va o'rta korxonalarni (KO'K) rivojlantirish.

Ekologik
mulohazalar

Viloyat va tuman
darajadagi boshqaruv
(hokimliklar)

• Viloyat va tuman ma'muriyati loyiha hududidagi ekologik sezgir turlar (xususan, o'n hayvonlar turlari) to'g'risida hech qanday qo'shimcha ma'lumot bera olmadi, chunki bu borada hukumat tomonidan olib borilgan tadqiqotlar kam. Shunga qaramay, ular ESIA biologik xilma-xilligini tadqiq qilish jarayonida aniqlangan himoyasiz toshbaqa va gekkon turlaridan xabardor va ESIA tadqiqotida belgilangan tabiatni muhofaza qilish bo'yicha tashabbuslarning to'liq amalga oshirilishini ta'minlash niyatida. • OHHL koridoridagi qurilish ishlari tabiiy va qurilgan suv oqimlari uchun tartibga soluvchi buferlarga rioya qilishi kerak. Tumanlarning sug'orish va suv ta'minoti bilan bog'liq bo'lishi kerak

resurslar

qurilish boshlanishidan oldin boshqaruv bo'lirlari. • Loyihaning potentsial atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirini kuchaytiradigan yoki rejalashtirilgan ishlanmalar kutilmaydi.

Ta'sirlangan
jamoalar

• Boshqa kiritilmaydi.

(mahallalar) va ularning
tegishli mahalliy rahbariyati

Qurilish resurslari
va kommunal xizmatlar

Mintaqaviy va
tuman darajasida
boshqaruv
(hokimliklar)

- Quvurli suv ta'minoti tizimi Loyihaga qo'shni qishloqlardagi aholiga xizmat ko'rsatadi. Loyihaning EPC pudratchisiga "Suvokova" deb nomlanuvchi suv ta'minoti bo'yicha pudratchi bilan xizmat ko'rsatish shartnomasini tuzish tavsiya etiladi.
- Mahalliy elektr ta'minoti qish mavsumida elektr ta'minotidagi uzilishlar bilan bog'liq va shuning uchun Loyihaning qurilish rejalari mahalliy tarmoqqa bog'liqlik mavjud energiya tanqisligini kuchaytirmasligini ta'minlashi kerak.
- Loyihaning barcha chiqindilarni boshqarish bo'yicha pudratchilari tegishli tarzda sertifikatlangan bo'lishi kerak va Loyiha kompaniyasi qurilish va foydalanish bosqichidagi pudratchilarning barcha chiqindilarni boshqarish bo'yicha operatsiyalarni Toza Hudud bilan muvofiqlashtirishini ta'minlashi kerak.

Ta'sirlangan
jamoalar
(mahallalar) va ularning
tegishli mahalliy rahbariyati

- Bog'obod mahallasi: •
Mavsumiy energiya tanqisligidan tashqari, mahallalarda tez-tez suv tanqisligi kuzatilmaydi.
Aholining uy xo'jaliklariga suv quvurlari bilan ta'minlanadi.

E&S monitoringi

Viloyat va tuman
darajasida
boshqaruv
(hokimliklar)

- Boshlang'ich darajada, xususan, Loyihaning ijtimoiy ta'sirini boshqarish uchun E&S monitoringini o'rnatish uchun o'zaro faoliyat mahalliy qo'mita (shu jumladan, hokimlik vakillari) tashkil etish tavsiya etiladi.

Ta'sirlangan
jamoalar
(mahallalar) va ularning
tegishli mahalliy rahbariyati

- E&S monitoring qo'mitasi a'zolarini tayinlash oldindan belgilangan malaka mezonlariga asoslanishi kerak.

Qo'shimcha sharhlar

Viloyat va tuman
darajasidagi boshqaruv
(hokimliklar)

- Boshqa kiritilmaydi.

Ta'sir qilingan jamoalar
(mahallalar) va ularning
tegishli mahalliy rahbariyati

- Boshqa kiritilmaydi.
-